

KINNITAN

.....

NIMI

Kadrina lasteaed Sipsik direktor

KADRINA LASTEAED SIPSIK

ÕPPEKAVA

KADRINA 2016

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	5
3. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED.....	6
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	7
5. ÜLDOSKUSED	9
Mänguoskused.....	9
Tunnetus- ja õpioskused	13
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	15
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI.....	19
Töökasvatus.....	19
Mina ja keskkond	26
Keel ja kõne.....	42
Matemaatika	49
Kunst.....	52
Muusikaõpetus.....	55
Liikumine	58
6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED.....	63
7. ERIVAJADUSTEGA LASTEGA TEHTAV TÖÖ	64
8. KOOSTÖÖ.....	67
9. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	69
LISA 1 Koolivalmiduskaart.....	70
LISA 2 Abimaterjal 2007	72

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Kadrina lasteaed Sipsik on munitsipaallasteasutus, mille pidajaks on Kadrina Vallavalitsus. Kokku on Sipsiku lasteaias 13 rühma, neist 10 rühma asub Kadrinas Pargi tn 5 ja 3 rühma asuvad Huljal, Tõnismägi 18.

Kadrinas on lapsed jaotatud rühmadesse vanuse järgi.

Rühmadel on nimed Hiireke, Kröll, Lepatriinu, Lotte, Mesimumm, Mõmmik, Päiksekiir, Pätu, Pöialpoiss, Tõruke.

Huljal on lapsed jaotatud liitrühmadesse:
Rühmadel on nimed Nublu, Klaabu ja Jänku.

Kadrinas asuvatel rühmadel on lähedal rahvamaja, raamatukogu, huvi- ja noortekeskus ja spordikeskus ning võimalus reisida rongiga.

Huljal asuvatel rühmadel on eeliseks ruumirohke maja, samas majas asuv raamatukogu, suur ja turvaline õueala ning lähedal asuvad looduslikud objektid - metsatukk, oja, park, aas, aiamaa, põllud. Õppe-ja kasvatustegevus on seotud kodukoha inimeste, looduse ja asutustega sh vanemate töökohaga - Aru Grupp, karjatallid, kauplus, raamatukogu.

Mööbel on rühmades erinevas suuruses vastavalt laste kasvule. Rühmaruumid on riiulite paigutamisega liigendatud tegevuskeskusteks või –nurkadeks. On loodud erinevaid tööpiirkondi õppetegevuse ja mängude korraldamiseks.

Kadrina majas on viie ja Huljal kolme rühma käsutuses kaks ruumi. Viiel Kadrina rühmal on üks ruum. Liikumistegevuste läbiviimiseks ja pidude korraldamiseks on Hulja majal saal. Kadrina majal on liikumistegevuste läbiviimiseks spordisaal ja muusikategevusteks ning pidude korraldamiseks saal.

Ühised majasisesed sündmused aitavad kujundada laste omavahelisi suhteid.

Kahe maja ühised ettevõtmised toetavad lasteaiatöötajate ühtekuuluvustunnet.

Lasteaed Sipsiku traditsioonid

Õppe- kasvatustegevuste planeerimisel lähtutakse aastaegadest, rahvakalendritähtpäevadest ja lasteaia traditsioonilistest üritustest.

Igal aastal toimub: septembris tarkusepäev, mihklilaat; oktoobris vanemate rühmade spordipäev; novembris isadepäev; detsembris jõuluaja alguse tähistamine, jõulupidu; jaanuaris talvepäev; veebruaris vastlapäev, vabariigi sünnipäeva tähistamine; aprillis nalja- ja laulupäev, tervisenädal; mais emadepäeva pidu, spordipäev, lõpuaktus, lõpuekskursioon; 1.juunil lasteaia sünnipäeva/lastekaitsepäeva tähistamine.

Vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul käivad kõik rühmad matkal.

Pedagoogiline nõukogu otsustab õppeaasta alguses, milliseid sündmusi tähistatakse kogu majaga, milliseid kahe maja koostöös. Ülejäänud tähtpäevade tähistamine jääb rühmasiseseks. Isadepäeva ja emadepäeva tähistatakse mõlemas majas alati koos vanematega.

Lisaks eelpool nimetatud traditsioonidele korraldatakse Hulja majas septembris vanavanemate päeva, oktoobris lemmiklooma päeva, 12. veebruaril tähistatakse maja sünnipäeva ja 14. veebruaril toimub sõbrapäeva karneval.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Visioon

Oleme arenenud õpi- ja kasvukeskkonnaga lasteaed, kus jagub arengu- ja tegutsemisrõõmu nii väikestele kui suurtele.

Meie missiooniks on

Pakkuda laste eale vastavat kaasaegset kvaliteetset alusharidust ja olla vanematele toeks lapse kooliks ettevalmistamisel.

Kadrina Lasteaia Sipsik õppe-ja kasvatustegevuse üldeesmärk on luua turvaline ning esteetiline keskkond, mis:

- tagab lapse kehalise, vaimse ja sotsiaalse, sealhulgas kõlbelise ja esteetilise arengu;
- annab lapsele esmased tööharjumused valmistades teda ette koolis õppimiseks ja igapäevaeluga toimetulemiseks;
- võimaldab omandada sotsiaalsed ja enesekohased oskused teistega suhtlemisel, tajuda nii iseennast kui ka partnerit, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest, suuta eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- huvitub sotsiaalsetest suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- püüab olla toeks ja eeskujuks noorematele lastele;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid ja teab, kuidas neid hoida;
- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- selgitab oma seisukohta ja kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel ja oskab erinevates olukordades üldkehtivate viisakusreeglite järgi käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mängu ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt;
- oskab süüa noa ja kahvliga.

3. ÕPPE-JA KASVATUSTEgevuse Põhimõtted

Lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut soodustab kodu ja lasteaia usaldusel põhinev koostöö:

- lasteaia ümbritseb last turvaline ja sõbralik keskkond;
- arvestatakse lapse individuaalsete, sooliste, vanuseliste, rahvuslike ja oma piirkonna iseärasustega;
- õpetamisel järgitakse printsiipi järjepidev liikumine kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale;
- liitrühma olemasolul õppe- ja kasvatustööd kavandades seatakse eri vanuses laste tegevusele eakohased eesmärgid;
- õppe-kasvatustegevuste läbiviimisel toetatakse mängule ja laste loomulikule huvile ning uudishimule;
- õppe- kasvatustegevusi planeeritakse lõimitult;
- tegevusteks ja mängudeks on vahendid lapsele kättesaadavad, lapsel on võimalus valida;
- erivajadustega laste väljaselgitamine ning neile vanema nõusolekul individuaalse arenguplaani (IAK) koostamine toimub koostöös logopeediga ja vajadusel liikumis- ja muusikaõpetajaga;
- lastele luuakse võimalused loomiseks, ise avastamiseks, kogemiseks, uurimiseks.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

- lasteaia rühmad on avatud Huljal 7.00-19.00 ja Kadrinas 07.00- 18.30. Lasteaed on suletud kollektiivpuhkuse ajal, mille kestvuse otsustab Kadrina Vallavalitsus hoolekogu ettepanekul;
- õppe-kasvatustöö lasteaias toimub eesti keeles;
- lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub lasteaia õppekava ja rühma päevakava alusel õppeaastati;
- õppeaasta algab 1.septembril ning kestab 31.augustini. Planeeritud õppe-kasvatustöö alguse ja lõpu otsustab pedagoogiline õppenõukogu ja kinnitab direktor;
- suveperioodil ja koolivaheajal toimuvad mängulised tegevused. Mängude kavandamisel lähtub õpetaja laste vanusest, arengutasemest ja huvidest;
- õpetajal on õigus kasutada Kiusamisest vaba lasteaed metoodikat ja alternatiivmetoodikate elemente oma töös;
- õppe- ja kasvatustegevused on lõimitud ning mängulised. Koolieelses rühmas lisanduvad tegevused, mis nõuavad püsivust, keskendumist ja õpetavad oma õppevahendite korrasoleku eest vastutama;
- Kui rühmas on eri vanuses lapsi, toimub õppe-kasvatustöö õpetaja juhtimisel diferentseeritult (töö erinevates gruppides);
- olenevalt rühma töö korraldusest töötab rühmas kas kaks õpetajat ja õpetajaabi või õpetaja, õpetaja assistent ja õpetajaabi.
- rühmaõpetajad planeerivad õppe- kasvatustegevusi arvestades fikseeritud muusika- ja liikumistegevusi ning rühma päevakava;
- õpetaja võib eelneva kokkuleppe alusel teha päevakavas muudatusi, kui need tagavad õppe-kasvatustöö parema korralduse;
- planeeritud õppe-kasvatustegevused algavad kell 9.00. Rühmasiseseid tegevusi alustab õpetaja vastavalt oma rühma vajadustele ja võimalustele;
- liiklusõpetust viiakse rühmades läbi liiklusnädalatena 3 korda õppeaastas (sügis, talv, kevad);
- muusikategevusi viib läbi muusikaõpetaja, liikumistegevusi liikumisõpetaja ning ujumise algõpetust tervisedendusõpetaja;

- lasteaia lõpuaktused toimuvad mai lõpus lasteaia ruumides;
- suvises liitrühmas on kuni 18+2 last (kaheruumiline). Liitrühma moodustamisel arvestatakse laste vanusega;
- suvekuudel, juuni-august, tegutsevates liitrühmades nädalaplaane ei tehta.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liiklusõpetust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil (vaadeldes, nuusutades, maitstes, kompides, kuulates helisid);
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma terviseseisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

5. ÜLDOSKUSED

Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppetegevuste planeerimisel lähtutakse põhimõttest:

- mäng on aktiivne tegevus, mille kaudu õpivad lapsed selgeks suurema osa teadmistest ja oskustest ning seal omandatud kogemused on püsivad. Oskus mängida on lapse tähtsaim ja olulisim arengunäitaja;
- õppe- kasvatustegevusi viiakse läbi mänguliselt. Lastel tuleb lauamänge mängides loendada, sorteerida ja võrrelda, tunda numbreid, tähti, värve ning kujundeid, üldistada, lugeda, meeles pidada ja järgida reegleid, suhelda kaaslastega, jõuda mängu jätkumise huvides kompromissini, suhelda viisakalt, selgitada mängu teistele, olla kannatlik oma mängujärjekorda oodates jne;
- rollimängudes õpitakse lisaks eelnevale ennast selgelt väljendama, kasutama loovust süžeed edasi arendades, omandama iseseisvust rollide, mängukaaslaste ja -teema valikul, arvestama mängukaaslaste soove ja meeleolu, rakendama oma varasemaid teadmisi ja kogemusi uues ning mõneti erinevas situatsioonis jms;
- lavastusmängud aitavad lastel omandada paremini kirjanduspala sisu, mõista tegevuste loogikat ja järjepidevust, väljendada oma tundeid liikumise, sõna, žesti, miimika ja intonatsiooniga. Selle kõrval omandavad lapsed mängudes palju teisi eluks vajalikke oskusi: töövahendite käsitlemist, enese ja teiste eest hoolitsemist, kavandamist, konstrueerimist, eneseteenindamist, eesmärgipärast tegutsemist jm;
- teadmised täiskasvanute tööst, töövahendite kasutamisest, omavahelisest suhtlusest ja koostööst on aluseks rollimängu tekkele ning arengule. Selleks, et tekiks mänguhuvi, peab lapsel olema palju teadmisi, kogemusi ja muljeid mängitava teema, kujuteldava olukorra, isikute ning nende tegevuste kohta;
- mängukeskkonda kujundades arvestatakse, et lastel oleks võimalused üksi- ja paarismänguks. Mänguasjade paigutamisel tagatakse nende kättesaadavus ja iseseisev tagasiasetamise võimalus, mänguasjade paigutamise esteetilisus, heaperemehelik kasutamine ning lastepoolne korra säilitamine;

- nooremate laste mängu juhendatakse koos mängides ja tegutsedes. Vanemate laste puhul toetatakse nende soovi iseseisvalt mängu organiseerida ning õhutatatakse uusi rolle täitma;
- jälgitakse, et laste igapäevaelus oleks esindatud kõik mänguliigid: loovmäng, lavastusmäng, ehitusmäng, lauamäng, õppemäng, liikumismäng, muusikaline mäng jt.

1,5 - 2aastased

Sisu:

Laps õpib ümbritsevate inimeste tegevust ja käitumist matkima. Lapse tegevused on esialgu suunatud mängijale endale (nt laps ise joob tühjast tassist, sööb lusikaga). Laps matkib täiskasvanu näidatud mänguepisoodi nii, nagu ta ise soovib ja oskab. Lapsel on esikohal tegevused mänguasjadega, mitte mängu eesmärgid. Laps mängib erineva mängumaterjaliga.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kuulab laule, luuletusi, rütmi- ja liisusalme, mängib hüpitus- ja näpumänge ja soovib neid matkida;
- tutvub mänguasjade omadustega;
- jälgib täiskasvanu tegevust (nt. ehitab);
- ehitab lihtsamaid torne, lükib vardale auguga rõngaid ja topib üksteise sisse erineva suurusega asju;
- areneb koordineerimine ja peenmotoorika ning keskkonnas orienteerumine;
- õpib esemetega tegutsedes tundma nende suurust, vormi ja värvust, neid üksteise sisse panema, mosaiiki laduma ja paarispilete kokku seadma;
- õpib esemeid tundma, tajudes neid mitme meelega (vaatlemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine);
- kinnistab ja korrastab mänguoskusi kordamise teel.

2 - 3aastased

Sisu:

Laps toob täiskasvanu ergutusel mängudesse järk- järgult uusi kogetud tegevusi. Laps matkib mitmesuguseid igapäevaolukordi. Laps mängib nii realistlike lelude kui ka asendusmänguasjadega. Lapse tegevused on sihikindlamad ja käeliigutused alluvad silmade kontrollile (klotside ladumine, lükkimine). Laps tegutseb ühe mänguasjaga pikemalt. Laps tajub esemeid mitme meelega (vaatlemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine). Lapse mäng põhineb isiklikul kogemusel. Lapsel ilmneb elementaarne rütmiline tunne ning ta tabab luuletuse intonatsiooni ja rütmi. Lapsel kasvavad osavus, tahte jõud ja kujutlusvõime ja mäng muutub püsivamaks.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- matkib igapäevaolukordi;
- näeb ja mõistab tegevuse taga isikut, kes neid tegevusi sooritab;
- mängib nii realistlike leludega kui ka asendusmänguasjadega;
- õpib erinevaid liigutusi muusikaga kooskõlastama;
- ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid;
- õpib kasutama konstruktoreid;
- ehitab liivakastis lihtsamaid ehitisi;
- õpib sõnalises õppemängus kasutama uusi sõnu ja väljendeid;
- õpib õppemängus esemeid tundma, kasutades oma meeli (vaatlemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine);
- õpib esemetest ja mänguasjadest ning nende omadustest ja tunnustest kõnelema.

3 - 4aastased

Sisu:

Laps oskab võtta endale lihtsama täiskasvanu rolli ja mängib rollimängu. Laps tutvub erinevate õppemängudega. Laps õpib jaotama rolle (nt juhiroll). Laps mängib ehitusmängu. Laps on järjekindlam ja püsivam, tähelepanu ning taju jaotub mitme tegevuse vahel.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kombineerib eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid, muudab mängu sisukamaks;
- võtab endale teatud rolle, annab sellega mängule suuna, roll saab mängu lähtealuseks;
- õpib mängima kõrvuti, jagama rolle, ühendama koosmängus oma mänguhuve teiste omadega;
- meisterdab mitmesuguseid esemeid, kasutades selleks erinevaid ehitusmaterjale ning –detaile.

4 – 5aastased

Sisu:

Laps mängib kaaslastega ühismänge. Laps kasutab erinevaid mänguliike. Laps õpib ise mängu organiseerima; algatab ja hoiab üleval rollimängu rühmas. Laps kombineerib mängudes eri allikatest (nt õppekäikudelt, vaatlustest, kirjandusest, telerist jne) saadud teadmisi ja muljeid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- võtab mängus endale täiskasvanu rolli ja tegutseb vastavalt rollile;
- mängib kõrvuti, segamata teisi;
- lavastusmängus imiteerib kuulnud hääliitsusi ja käitumist;
- ehitab klotsidest erinevaid esemeid;
- ühendab ehitusmängus eri suuruse ja kujuga klotse, ehitab liivakastis, kasutab konstruktoreid, kasutab looduslikku materjali jne.;

- sõnalistes õppemängudes kõneleb esemetest ja mänguasjadest ning nende omadustest ja tunnustest.

5 - 6aastased

Sisu:

Lapsel kujuneb konfliktide lahendamise oskus. Laps hakkab huvi tundma lavastusmängu eri liikide vastu. Laps õpib mängu ise organiseerima, seades ise eesmärged. Laps seab esikohale mängu täpsuse ja reeglite täitmise. Laps õpib koostama lühikesi jutustusi, mängu ja mõistatusi, mõtleb neid ise välja. Laps on nõudlik rolli täitmise suhtes, ühendab eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid. Lapse mängudes ilmub rollisuhtlus, ideed on mitmekesisemad.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab mängida üksi, loob keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängusituatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad;
- jälgendab täpsemalt täiskasvanute tegevust;
- oskab ise mängu organiseerida, ühineda rühmadesse ning seada eesmärged;
- hindab mängu täpsust ja mängureeglite ausat täitmist;
- mõtleb ise mängu välja.

6 - 7aastased

Sisu:

Laps õpib mängides lahendada mitmesuguseid probleeme ja väljendada oma mõtteid sõnades. Laps kooskõlastab oma tegevust ja käitumist süžee põhjal. Laps algatab ise mängu ja valib teema. Lapsel kujuneb loovmänguoskus ning oskus täita mängureegleid täpselt ja ausalt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- tunneb mängust rõõmu ja on suuteline kestvalt mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu, on mängujuhiks ja arendab edasi mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle (pea- ja kõrvalrollid), toob mängudes välja rollitoiminguid ja –suhteid;
- oskab kasutada lihtsamaid liisusalme erinevate mängurollide määramiseks;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele arusaadavalt selgitada;
- julgeb mängusituatsioonis teistele esineda;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada.
- suudab mängu jätkamise huvides jõuda mängukaaslastega kompromissile;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid mänguvahendeid; oskab vajadusel asendada puuduvaid lelusid kas mõne eseme või sõnaga;

- kasutab mänguvahendeid heaperemehelikult ning mängu lõppedes koristab enda järelt.
- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.

Tunnetus- ja õpioskused

1,5-2aastased

Sisu:

Täiskasvanu saadab lapse tegevust kõnega ja laiendab lapse poolt öeldut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- saab aru täiskasvanu lihtsast kõnest, reageerib sellele;
- kasutab eneseväljendamiseks sõnu ja mitteverbaalseid suhtlemisevahendeid (miimika, osutamine);
- jälgib ja uurib ümbritsevaid objekte;
- hangib aktiivselt ümbritsevast keskkonnast informatsiooni.

2-3-aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;
- Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- Osaleb dialoogis, (jälgib lihtsaid lookesi), algatab vestlust;
- Mõistab osaliselt lihtsamait kõnet ka ilma toetava selgituseta;
- Kasutab info saamiseks kõnet;
- Omab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu;
- Vajab oma tegevusele tagasisidet;
- On suuteline täitma kaheosalist korraldust;
- Kasutab omandatud teadmisi ja oskusi sarnases situatsioonis ja kontekstis;

3-4-aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida, tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseteta või suulise juhendamise järgi;
- Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- Kõne toetub mälule;
- Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- Järgib lihtsaid reegleid;
- Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi;
- Saab aru arvumõistest, huvitub tähtedest;

- Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu;
- Suudab tegevusele keskenduda;
- Saab hakkama esemete kirjeldamisega;

4-5-aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kindluse saavutamiseks vajab täiskasvanu abi;
- Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- Tegutseb koos teistega, motiveerib eakaaslastega koos tegutsemine;
- Saavutab kokkuleppeid;
- Katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib oma kogemustest;
- Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit;
- Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda;
- Omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- On kujunenud sidus kõne, suudab osaleda vestluses;
- On püsivust viia oma tegevus lõpuni;

5-6-aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- Suudab tegevusele keskenduda;
- Kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- Järgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
- Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- Saab aru asjade suhetest ja omadustest;
- Kasutab teadmisi igapäevastes, uudsetes kui ka sarnastes olukordades;
- Saab aru kordamise vajalikkusest;
- Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada
- Omab ettekujutust numbritest, tähtedest, sümbolitest;

6-7-aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- Suudab tegevusele keskenduda vähemalt 30 minutit, kavandab, viib oma tegevuse lõpuni;
- Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- Kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- Järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- Kasutab sidusat kõnet, kasutab arutlevat dialoogi
- Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- Saab aru asjade suhtest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest;
- Kasutab teadmisi igapäevastes, uudsetes kui ka sarnastes olukordades;
- Teadvustab kordamise vajalikkust;
- Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- Saab aru lihtsatest seostest, tajub esemeid, sündmusi, nähtut tervikuna.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Sotsiaalsed ja enesekohaste oskuste õppimine ja kinnistamine toetub täiskasvanute juhendamisele ja isiklikule eeskujule nii kodus kui lasteaias.

2-3aastased

Sisu:

Toetatakse lapse soovi olla iseseisev igapäevastes olukordades. Aidatakse teha valikuid, mis on lapsel sageli vastukäivad (iseriietumine). Õpetamine toimub läbi mängu toetudes lapse kujutlusvõimele. Enesekindluse saavutamiseks tunnustatakse, luuakse turvalisus rutiini ja reeglite näol

Lapse eeldatavad tulemused:

- tajub, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- osaleb täiskasvanutega ühistegevustes; tegutseb teiste lastega kõrvuti;

- Saab aru mõistetest minu oma ja tema oma, vahel on nõus oma asju lühikeseks ajaks jagama;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues;
- algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel;
- on kohanenud lasteaiaelu rutiini ja reeglitega;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid (täna, palub, tervitab, jätab hüvasti) ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3 – 4aastased

Sisu:

Koos lastega koostatakse rühmareeglid ja suunatakse lapsi neist kinni pidama. Julgustatakse lapsi oma emotsioone väljendama kasutades selleks kõnet. Luuakse mängulisi situatsioone lapse iseseisvaks tegutsemiseks. Pakutakse tegevuste kordumist. Räägitakse lastega tunnetest.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone (kurb, rõõmus, paha tuju), oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- tahab olla iseseisev;
- teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- saab hakkama eneseteenendamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumus;
- seab endale mõningaid eesmärke (teen ehituse lõpuni, panen pusle kokku jne.) ja täidab neid täiskasvanu suunamisel;
- väärtustab oma ja teiste saavutusi täiskasvanu suunamisel;
- püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid võib eelistada üht mängukaaslast rühmale;
- arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
- saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid;
- saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;

4 - 5aastased

Sisu:

Lastega räägitakse tunnetest ja sobivatest emotsioonide väljendamise viisidest. Rühmareeglid koostatakse koos lastega. Situatsioone arutatakse koos, et laps õpiks oma tegevuse eest vastutama. Lapsi innustatakse eesmärgi nimel koostööd tegema, reegleid järgima ja sobivald käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- suudab mõista teiste inimeste tundeid ja mõtteid;

- väljendab oma emotsioone ja oskab neist rääkida;
- suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; suudab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
- huvitub võistlusmängudest ning tahab olla tubli.
- teab, kuidas avalikus kohas sobivalt käituda.

5 - 6aastased

Sisu:

Toetatakse algatusvõimet koostada reegleid (rühmareeglid, mängureeglid jne). Õpetatakse ootama oma järjekorda (mängus, suhtluses).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia;
- on oma tegevuses orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- kujunevad sõprussuhted ja ühtsustunne;
- suudab ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
- järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;
- järgib sotsiaalset rutiini (elementaarsed käitumisreeglid ja suhtlemisnormid).

6 - 7aastased

Sisu:

Luuakse erinevaid situatsioone ja mängu erinevuste paremaks mõistmiseks (erivajadus, kultuurid, rassid jne.)

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid;

- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti;
- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mänge ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad on:

5.1 Töökasvatus

5.2 Mina ja keskkond

- sotsiaalne keskkond
- looduskeskkond;
- tehiskeskkond
- terviseõpetus
- liiklusõpetus;

5.3 Keel ja kõne;

5.4 Matemaatika;

5.5 Kunst;

5.6 Muusika;

5.7 Liikumine;

Töökasvatus

Soovitav mõelda sellele, et alati ei ole tähtis tulemus, vaid kogemuse saamine.

Lapse kasvades juhitakse tähelepanu töö kvaliteedile. Tuleb võimaldada lastel teha seda, millega ise hakkama saab. Pole mõtet teha neid toiminguid lapse eest ära ka siis, kui on kiire.

2-3aastased

Eeldatavad tulemused:

- oskab kasutada juhendamisel mitmesuguseid töövahendeid (liivakühvel, pliiats);
- juhendamisel/ abistamisel korrastab oma vahetu ümbruse (mänguasjad riulisse/ kasti).
- Laps tunneb oma käterätiku ära.
- Laps teab, kus on tema käterätik ja oskab seda nagisse panna.
- Laps tõmbab ise enne kätepesu varrukad ülesse.
- Laps suudab iseseisvalt oma varrukad üles tõmmata enne käte pesemist.
- Laps suudab käsi pesta riideid märjaks tegemata.
- Laps oskab vee alla käsi hõõruda – pesta.
- Laps suudab ise kraani lahti/ kinni keerata.
- Laps suudab ise vajutada seebipudeli pumpa ja sealt vajaliku koguse seepi võtta.
- Laps suudab ise WC-s hakkama saada.
- Laps õpib ise oma juukseid kammima. (õpetaja meeldetuletusel)
- Laps pühib ise nina, suud täiskasvanu meeldetuletamisel.
- Laps aitab mänguasju kokku korjata.

- Laps aitab oma mängud liivakastist kokku korjata
- Laps aitab enda laua ümbrust koristada.
- Laps korrastab meeldetuletamisel oma vahetu ümbruse (mänguasjad riulisse/kasti).
- Laps oskab koristada meeldetuletamisel oma asjad, asetab need pärast mängu oma kohale.
- Laps oskab juhendamisel koristada oma mänguasju toas ja õues.
- Laps korjab mängu lõppedes mänguasjad kokku.
- Laps oskab panna mänguasjad riulisse.
- Laps paneb mängu lõppedes mänguasjad oma kohale.
- Laps oskab juhendamisel koristada oma mänguasju toas ja õues (kelgud, lumelabidad).
- Laps teab, et nukunurgas on igal asjal oma kindel koht ja asetab täiskasvanu eeskujul asjad oma kohale.
- Laps oskab mängida pesu pesemist, triikimist, toidu valmistamist; koristab mängu lõppedes enda järelt.
- Laps tegutseb täiskasvanu juhendamisel: toob-viib asju.
- Laps aitab õpetaja abi laua katmisel.
- Laps abistab meelsasti täiskasvanut jõukohastes igapäevatoimingutes; laua katmine, põranda pühkimine.
- Laps sorteerib õpetaja abiga esemed õigesse kasti.
- Laps õpib lauda katma.
- Laps hammustab leiba viilu (tüki) otsast.
- Laps teab, et leiba ei tohi maha visata.
- Laps paneb süües suhu lusika otsa.
- Laps paneb lauast tõustes tooli laua alla.
- Laps hoiab lusikat õigesti käes.
- Laps oskab asetada tooli peale söömist laua alla.
- Laps oskab kasutada töövahendeid õigesti (pintsel maalimiseks, lusikas söömiseks, pliiaats kritseldamiseks)
- Laps oskab liimipulka kasutada.
- Laps oskab kühvliga liiva tõsta ilma ennast ja kaaslast üle puistamata
- Laps oskab kühvliga lund lükata.
- Laps oskab juhendamisel külvata seemet mulda.
- Laps tuleb täiskasvanu juhendamisel toime lille kastmisega.
- Laps oskab juhendamisel kasta taimi.
- Laps viib alustatud tegevuse suunamisel lõpuni.
- Laps teab, et ema ja isa teevad tööd.
- Laps teab, et lapsed aitavad vanemaid kodustes toimingutes.
- Laps teab, et talvel vajavad linnud toitmist.
- Laps teab, et koduloomade eest peab hoolitsema.
- Laps püsib rivis.
- Laps hoiab paarilisel käest kinni teekonna lõpuni.
- Laps oskab oma järjekorda oodata.

- Laps hoiab trepikojast liigeldes käsipuust kinni.
- Laps paneb kinni takjast.
- Laps paneb ise kummikud jalga.
- Laps paneb iseseisvalt sokid jalga.
- Laps paneb sukapüksid ise jalga.
- Laps paneb täiskasvanu abiga kindad kätte.
- Laps püüab oma riided asetada toolile või kappi.
- Laps asetab oma riided toolile.
- Laps asetab seljas võetud riided tooli seljatoele.
- Laps asetab oma riided toolile enne magamaminekut.
- Laps voldib ise magamisriided kokku.
- Laps oskab nuku voodit korrastada.
- Laps riputab riided nagisse tripist
- Laps keerab täiskasvanuga koos tehes pahempidiseid varrukaid, püksisääri parempidi.
- Laps püüab pöörata riided õiget pidi.
- Laps püüab õpetaja suunamisel/abistamisel korrastada enda või nuku riideid.
- Laps püüab ise õueminekul riietuda.
- Laps paneb õuest tulles ise kindad kuivama.
- Laps annab oma märjad riided õuest tulles kuivama ja paneb teised riided kappi.
- Laps paneb õuest tulles oma riided korralikult riidekappi.
- Laps raputab oma jalanõud liivast tühjaks.
- Laps teab, et enne tuppa minekut raputame riietelt ja saabastelt suurema lume.
- Laps teab, et õuest tuppa tulles tuleb jalad restil puhtaks teha.
- Laps aitab korjata õuealalt paberitükke, muru seest kivikesi.
- Laps teab, et prügi tuleb panna prügikasti.
- Laps teab, et sodi käib prügikasti.
- Laps teab, et kommipaber tuleb visata prügikasti ja ta teeb seda.
- Laps korjab koos kaaslastega lasteaia õuealalt, aia äärest prahi ja paneb selle prügikotti.

3-4aastased

Eeldatavad tulemused:

- kasutab juhendamisel mitmesuguseid töövahendeid: käärid, hari, kühvel jne;
- koristab meeldetuletamisel oma asjad, asetab need pärast mängu oma kohale;
- abistab meelsasti täiskasvanut jõukohastes igapäevatoimingutes;
- viib alustatud tegevuse suunamisel lõpuni.
- Laps oskab laduda ehitusklotse tagasi seina äärde ja mahutada asju riiulisse.
- Laps koristab oma asjad meeldetuletamisel ja asetab need pärast mängu oma kohale.
- Laps katab lauda, koristab mänguasju õpetaja märguande peale.

- Laps paneb pärast tegevuse lõppu mängu riiulisse tagasi.
- Laps koristab oma töölaua peale meisterdamist.
- Laps koristab oma töölaua peale kunstitegevust.
- Laps teab, igal asjal on oma koht-kui lõpetame maalimise teeme korda oma töökoha.
- Laps oskab meeldetuletamisel asetada töövahendid pärast töö lõppu õigele kohale tagasi.
- Laps hoiab meeldetuletamisel korras oma vahetu ümbruse.
- Laps kasutab õpetaja juhendamisel õigesti kääre.
- Laps oskab kasutada reha, labidat.
- Laps saab hakkama laua katmisega.
- Laps oskab lumelabidat õigesti käes hoida.
- Laps oskab kasutada tolmulappi.
- Laps korrastab oma voodi ja voldib kokku magamisriided.
- Laps kühveldab lumelabidaga lund.
- Laps roogib õues lumelabidaga lund.
- Laps oskab riisuda liivakasti ümbrust risust puhtaks.
- Laps oskab väikese harjaga pühkida kokku liiva ja lehti.
- Laps aitab mänguplatsil õues jääle liiva panna, siis ei ole libe.
- Laps teeb antud tööülesande lõpuni.
- Laps paneb kinni nõöpe, trukke, takjast.
- Laps oskab iseseisvalt riietuda, vajadusel riideid õiget pidi pöörata.
- Laps asetab seljast võetud riided korralikult toolile.
- Laps hoiab meeldetuletusel korras oma riidekapi.
- Laps paneb märjad kindad ja püksid kuivama.
- Laps pühib tuppä minnes jalad matil puhtaks.
- Laps osaleb ühistöös, vajadusel aitab kaaslast.
- Laps saab aru, et kõik ei õnnestu esimese korraga.
- Laps abistab meelsasti täiskasvanut jõukohastes igapäevatoimingutes.
- Laps viib alustatud tegevuse lõpuni.
- Laps oskab arvestada kaaslasega, ei sega teiste tegevust, mängu, abistab vajadusel kaaslast.
- Laps püüab meeldetuletamisel täita rühmareegleid.
- Laps peab kinni rühma reeglitest.
- Laps matkib ehitaja tööd.
- Laps aitab kama valmistada.
- Laps teab, toalilled vajavad kastmist.
- Laps oskab kasta taimi.
- Laps oskab kannuga taimi kasta.

4-5aastased

Eeldatavad tulemused:

- Laps suudab täiskasvanu juhendamisel teostada jõukohaseid töid õues ja toas (aiatööd, laua katmine, koristamine).
- Laps abistab täiskasvanut jõukohastes toimingutes.
- Laps abistab täiskasvanut igapäeva toimingutes.
- Laps märkab ise peale mängu lõppu asjad ära koristada ja vajadusel või õpetaja suunamisel abistab teisi lapsi ümbruse korrastamisel.
- Laps oskab enda järelt koristada mänguasjad ja töövahendid (pintslid, voolimisalused).
- Laps korrastab oma töölaua ja paneb tegevuse lõpetamisel tooli laua alla ja töövahendid õigele kohale tagasi.
- Laps oskab korrastada peale tegevuse lõpetamist enda töö- mängukohta.
- Laps koristab oma töölaua ja paneb töövahendid oma kohale tagasi.
- Laps oskab enda järelt koristada toidunõud.
- Laps märkab maas vedelevat asja ja tõstab selle ülesse.
- Laps oskab korrastada oma riidekappi.
- Laps oskab korras hoida mänguväljaku.
- Laps oskab lehti kokku riisuda.
- Laps riisub hoovis muru.
- Laps oskab kasutada aiatööriistu: labidas, reha, kühvel.
- Laps märkab ja kuuletab täiskasvanu korraldustele, oskab korrastada oma ümbrust ja tegutseda täiskasvanu suulise juhendamise alusel.
- Laps suudab rühmatöös teha koostööd.
- Laps koristab õuest prügi.
- Laps hoiab korras oma kapi, jälgib oma välimuse korrasolekut.
- Laps jälgib oma välimuse korrasolekut.
- Laps peseb peale liikumise tundi käed ja näo puhtaks.
- Laps jälgib, et jalatsid ja riided oleksid korralikult ära pandud.
- Laps oskab oma riideid asetada toolile korralikult ja õiges järjekorras.
- Laps suudab alustatud töö lõpuni viia.
- Laps teab ja oskab täita korrapidaja ülesandeid (abistamine lauakatmisel).
- Laps täidab korrapidaja ülesandeid.
- Laps oskab pidupäevaks lauda katta.
- Laps katab laua, asetades õigesti kahvli, noa, klaasi.
- Laps oskab lauda katta (taldriku, tassi ja lusika õige asetus) õpetaja-abi juhendamisel.
- Laps oskab iseseisvalt lauda katta
- Laps paneb tegevuse lõpetamisel tooli laua alla;
- Laps oskab pliatsit teritada
- Laps oskab siduda sõlme ja lipsu.
- Laps teab, et peenarde vahel liigutakse tasa ja ei tormata.

- Laps teab kuidas hoolitseda taime eest
- Laps korrastab koos vanemaga lasteaia ümbrust
- Laps viib alustatud tegevuse lõpuni;

5-6aastased

Eeldatavad tulemused:

- Laps võtab osa kollektiivsest tööst.
- Laps oskab täiskasvanu abiga leida viga tehtud töös ja see parandada;
- Laps teab, et tegevust lõpetades korrastatakse oma töölaud.
- Laps peab korda, teab lihtsamaid koristusvõtteid.
- Laps oskab hoida puhtust enda ümbruses.
- Laps oskab korrastada oma ümbrust.
- Laps suudab hoida enda ümber korda.
- Laps oskab korrastada autode riiulit.
- Laps aitab puhtaks pesta nukunõud ja autod.
- Laps oskab ujulas hoida korda.
- Laps koristab peale meisterdamist laua.
- Laps oskab korrastada oma kohta peale käelist tegevust.
- Laps oskab pesta töövahendeid (pintsel, veenõu, värvilapp).
- Laps oskab lauda pühkida.
- Laps oskab toidunõusid lauale paigutada.
- Laps oskab õigesti lauda katta.
- Laps oskab katta lauda: söömiseks, tegevusteks.
- Laps oskab katta söögilauda.
- Laps oskab korrastada oma riidekappi.
- Laps korrastab oma riiete kappi.
- Laps oskab kokku panna oma magamisriided.
- Laps oskab korrastada oma voodit.
- Laps kasutab erinevaid tööriistu otstarbekalt.
- Laps oskab pliiatsit teritada.
- Laps oskab kasutada reha.
- Laps oskab kasutada pörandaharja ja kühvlit.
- Laps oskab pühkida põrandat.
- Laps oskab puulehti kokku riisuda.
- Laps oskab oma riideid kuivama panna.
- Laps teab et majja sisenedes tuleb jalad matil puhtaks pühkida.
- Laps oskab puhastada õueriideid lumest.
- Laps oskab puhastada oma riideid õuest tülles.
- Laps teeb õuest tuppa tülles oma riided ja jalanõud liivast puhtaks.
- Laps abistab vajadusel teist last.
- Laps oskab hoolitseda väiksemate eest (linnukesed, mängukaaslased, jne.).

- Laps teab oma vanemate töökohti.
- Laps teab erinevaid (õpitud) elukutseid (hambaarst, juuksur, jumestaja, õmbleja).

6-7aastased

Eeldatavad tulemused:

- Laps teab erinevaid ameteid ja sellega seonduvaid tegevusi.
- Laps mõistab, et raha teenitakse tööga.
- Laps teab kauplusetöötajate erinevaid ameteid (kassapidaja, kauba väljapanija, turvamees, koristaja);
- Laps oskab nim. erinevaid kevadtöid õues.
- Laps teab ja oskab rääkida milliseid aiatöid tehakse kevadel.
-
- Laps oskab hambaarsti juures käituda viisakalt.
- Laps teab, et peab kodus vanemaid aitama.
- Laps teab, miks ta peab vanemaid kodutöodes aitama.
- Laps teab, et mänguasjad tuleb pärast mängimist ära koristada.
- Laps oskab korrastada oma ümbrust.
- Laps oskab korrastada tööpinda pärast tegevuse lõpetamist.
- Laps suudab hoida enda ümber korda.
- Laps oskab hoida puhtust enda ümbruses.
- Laps oskab pliiatsit teritada.
- Laps oskab ohutult kasutada põletit.
- Laps oskab kasutada reha, labidat.
- Laps oskab lauda pühkida
- Laps oskab korrastada oma voodit.
- Laps oskab korrastada oma voodit pärast magamist.
- Laps hoiab korras oma töövahendid, teritab iseseisvalt pliiatseid.
- Laps korrastab meeldetuletuseta oma töökoha.
- Laps oskab oma töökoha korrastada.
- Laps koristab iseseisvalt ära oma töökoha.
- Laps oskab enda järel koristada.
- Laps oskab korralikult pesta pintslit.
- Laps peseb korralikult oma töövahendid.
- Laps teritab peale tegevust oma pliiatsid ja sätib korda õppevahendid.
- Laps oskab meeldetuletuseta korrastada oma töökoha.
- Laps suudab hoida korras oma töövahendid ja –koha tegevuse lõppedes.
- Laps suudab erinevaid töövahendeid heaperemehelikult kasutada neid jagades ning enda järgi koristades.
- Laps oskab paigutada raamatuid õigesti riulisse – õiget pidi, välimine serv välja pool.
- Laps täidab korrapidaja ülesandeid.
- Laps oskab toidunõusid lauale paigutada.

- Laps oskab iseseisvalt katta peolauda.
- Laps oskab lauda katta.
- Laps oskab iseseisvalt lauda katta.
- Laps oskab lauda katta supi söömiseks või prae söömiseks.
- Laps oskab süüa laua taga nii, et toit ei oleks laua peal ja all.
- Laps oskab kasutada põrandaharja ja kühvlit.
- Laps oskab kasutada harja ja kühvlit Laps oskab kasutada reha
- Laps oskab kasutada lumelabidat.
- Laps koristab oma õuemänguasjad ja viib need mängumajakesse.
- Laps oskab suuski lumest puhastada ja neid kokku panna
- Laps aitab näidendi jaoks asju valmis panna ja hiljem koristada.
- Laps valmistab rühmaruumi peoks ette (riiulite korrastamine jne.
- Laps teab et majja sisenedes tuleb jalad matil puhtaks pühkida.
- Laps teeb õuest tuppa tulles oma riided ja jalanõud liivast puhtaks.
- Laps oskab oma õueriideid kuivama panna.
- Laps oskab puhastada õueriideid lumest.
- Laps paneb oma riided korralikult riiete kappi.
- Laps korrastab oma riiete kapi meeldetuletuseta.
- Laps abistab vajadusel teist last.
- Laps oskab olla abivalmis.
- Laps teab, kuidas hoolitseda lindude eest.
- Laps teab, miks ja kuidas me peame linde talvel toitma.
- Laps mõistab asjade säästliku ja korduva kasutamise vajalikkust.

Mina ja keskkond

Valdkonna „Mina ja keskkond” eesmärgid on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnateadlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.
- 7) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 8) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;

Valdkond „Mina ja keskkond“ koosneb järgnevatest alajaotustest:

Sotsiaalne keskkond: mina, perekond, kodu, lasteaed, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed teised rahvused Eestis, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid;

Tehiskeskkond: ehitised, kodumasinad, robotid, jäätmed,

Looduskeskkond: kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

Terviseõpetus: tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine;

Liiklusõpetus: ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus;

Valdkonna temaatika valitakse lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust. Suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid. Lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, konstrueerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust. Suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema. Suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma. 2-

3 aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Sotsiaalne keskkond

Mina

- ütleb küsimise korral oma eesnime ja teab oma sugu;
- näitab täiskasvanu abiga sõrmedel enda vanust;

Perekond ja sugulased

- nimetab pereliikmeid (ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa jne);

Kodu

- vastab täiskasvanu abiga lihtsatele küsimustele kodu ja pere kohta;

Lasteaed

- nimetab oma rühmakaaslaste eesnimesid;
- suudab leida rühmas oma kapi, voodi, käterätiku;
- nimetab rühmas olevaid esemeid;

Ametid, elukutsed, tööd

- matkib täiskasvanu eeskujul lihtsamaid töövõtteid;
- asetab täiskasvanu eeskujul mänguasjad ja töövahendid oma kohale;

Kodumaa, teised rahvused Eestis

- nimetab täiskasvanu abiga Eesti lipu värve;

Tähtpäevad, pühad ja kombed

- võtab osa ja tunneb rõõmu tähtpäevade tähistamisest;

Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- täiskasvanu eeskujul ja meeldetuletamisel kasutab elementaarseid viisakusväljendeid: tere, head aega, palun, aitäh;

- mõistab täiskasvanu korraldusi ja reageerib sellele;
- teab mõistete hea ja paha tähendust;

Sõprus ja abivalmidus

- täiskasvanu eeskujul lohutab kurba, haiget saanud last;

Loodusõpetus:

Sisu: Tutvub tuntumate kodu- ja metsloomade, lindude ja putukatega. Õpib tundma tuntumaid puid, aed- ja puuvilju. Tutvub ilmastikunähtustega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab rõõmu tunda õues (looduses) viibimisest;
- eristab lindu ja looma;
- tunneb ära ja nimetab tuttavaid koduloomi: kass, koer, lehm, hobune, siga, lammas;
- tunneb ära ja nimetab tuttavaid metsloomi: jänes, siil, karu;
- suudab nimetada loomade kehaosi: pea, kõrvad, silmad, suu, jalad, saba;
- tunneb ära ja nimetab tuttavaid linde: kukk, kana, tibu, vares;
- oskab nimetada linnu kehaosi: silmad, nokk, tiivad, keha, saba, jalad;
- oskab nimetada tuttavaid putukaid: lepatriinu, mesilane, liblikas;
- tunneb õunapuud viljade järgi;
- tunneb ära kuuse (jõulupuu);
- teab mõisteid: puu, leht, okkad, lill, seen;
- teab ja nimetab põhilisi aed- ja puuvilju: kartul, porgand, kapsas, õun;
- teab ilmastikunähtusi (lumi, vihm ,päike).

Tehiskeskkond

Ehitised

- tunneb ära oma kodumaja;

Kodumasinad

- leiab pildilt tuttavaid kodumasinaid ja osutab sellele (kell, televiisor, pesumasin, arvuti jms);

Sõidukid

- leiab pildilt tuttavaid sõidukeid ja osutab sellele (auto, buss, lennuk, rong)

Terviseõpetus:

Sisu: Õpib hoidma puhtust ja korda. Õpib eneseteenindamise oskusi. Õpib tervislikult toituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu;
- teab, et peale tualetis käimist peab käsi pesema;
- osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta);
- osutab küsimisel erinevatele toiduainetele;

- osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele;
- tunneb rõõmu õues liikumisest;
- oskab süües hoida lusikat;
- teab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid, tikud);
- oskab eristada maitseid (magus, hapu, soolane).

Liiklusõpetus:

Sisu: Tutvub lihtsamate liiklusvahenditega. Õpib ohutult liiklema lasteaia õuealal ja siseruumides. Õpib reeglitest kinni pidama. Õpib paarilisega käest kinni liikuma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- täidab õpetaja poolt temale suunatud korralduse;
- püüab rühmas järgida kokkulepitud reegleid ja meeldetuletusel neid ka täita;
- püsib õues mängides rühma platsil;
- oskab peatuda õpetaja märguande peale, teab sõna “stopp!” tähendust;
- teab, et õues ja tänaval liigub tema ainult koos täiskasvanuga;
- tunneb mõningaid liiklusvahendeid;
- oskab eristada vaikselt ja valjult kõlavaid helisid (auto häääl) ning määrata heli suunda.

3-4aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Sotsiaalne keskkond

Mina

- ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime;
- vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss;
- ütleb küsimise peale oma vanuse aastates ja/või näitab seda sõrmedel;

Perekond ja sugulased

- nimetab pereliikmeid ja teab nende eesnimesid;

Kodu

- vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta;

Lasteaed

- nimetada oma rühma, rühmakaaslaste, õpetajate nimesid;
- leiab rühmas oma koha, voodi, kapi;
- nimetab rühmas olevaid esemeid;
- ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.

Ametid, elukutsed, tööd

- nimetab pereliikmete koduseid toimetusi.
- matkib lihtsamaid töövõtteid;
- asetab mänguasjad ja töövahendid kokkulepitud kohta;

Kodumaa, teised rahvused Eestis

- leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid;

Tähtpäevad, pühad ja kombed

- võtab osa tähtpäevade tähistamisest ja seda ettevalmistavatest jõukohastest tegevustest (ruumide kaunistamine; peoriiede kandmine jm);
- nimetab küsimise korral pühade ja tähtpäevadega seotud tegevusi;
- räägib küsimuste abil oma sünnipäevast;

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- täiskasvanu eeskujul ja meeldetuletamisel kasutab elementaarseid viisakusväljendeid: tere, head aega, palun, aitäh;
- vabandab täiskasvanu meeldetuletamisel;

Sõprus ja abivalmidus

- küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid;
- oskab täiskasvanu abil kurba sõpra lohutada;

Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus

- täiskasvanu abiga tunneb ära ja oskab nimetada enda või teiste lihtsamaid emotsioone (rõõmus, kurb, vihane jne);

Loodusõpetus:

Sisu: Tutvub ja nimetab kodu- ja metsloomi ning nende kehaosi. Tutvub lindude ja putukatega ning oskab neid nimetada. Tutvub aed- ja puuviljade ning marjadega. Õpib tundma puid, lilli. Tutvub ilmastikunähtuste ja lihtsamate seostega looduses.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab nimetada metsa, lille, puud;
- oskab eristada kodu- ja metsloomi;
- tunneb ära ja nimetab tuttavaid koduloomi: kass, koer, lehm, hobune, siga, lammas;
- tunneb ära ja nimetab tuttavaid metsloomi: jänes, siil, orav, rebane, karu, hunt, põder;
- oskab nimetada loomade kehaosi: pea, kõrvad, silmad, suu, jalad, kere, saba;
- tunneb ära tuttavaid linde: kukk, kana, rasvatihane, vares, varblane;
- oskab täiskasvanu juhendamisel mõne sõnaga rääkida lindude elust talvel: toidu otsimine, lindude söögimajad;
- oskab nimetada linnu kehaosi: silmad, nokk, tiivad, keha, saba, jalad;
- oskab nimetada tuttavaid putukaid: lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas, kärbes ja ämblik;
- oskab eristada ja nimetada 3-4 liiki puid iseloomulike tunnuste järgi: kuusk, kask, vaher, kastan;
- teab mõisteid: puu, põõsas, leht, oks, okkad, õis, seen;
- tunneb ära ja eristab aedvilju, puuvilju ja marju (kartul, porgand, kapsas, tomat, kurk, õun, maasikas, vaarikas);
- tunneb ära 2-4 lille: võilill, lumikelluke, sinilill;
- oskab nimetada lille/taime osi: õis, vars, leht;
- oskab iseloomustada öö ja päeva (öö-pime, päev- valge);
- oskab nimetada käesolevat aastaaega ja iseloomustada 2-3 tunnusega;

- oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtuseid: lumi, vihm, päike tuul, jää, pilv, vikerkaar;
- mõistab seoseid looduses: päike paistab- ilm muutub soojemaks, tuul puhub- puude oksad liiguvad, sajab vihma- tekivad loigud.

Tehiskeskkond:

Ehitised

- tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused;

Kodumasinad

- oskab küsimisel nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja –elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, televiisor);

Sõidukid

- oskab nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev);

Terviseõpetus:

Sisu: Kujuneb puhtuse- ja korraharjumus. Kinnistub eneseteenindusoskus. Õpib tervislikke eluviise, toitumist. Tutvub ohtudega. Tutvub emotsioonidega (rõõm, kurbus).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik);
- püüab pesta määrdunud näo ja käed seebiga ennast märjaks tegemata;
- teab, et peale tualetis käimist peab käsi pesema;
- teab hammaste hooldamise vahendeid;
- nimetab erinevaid toiduaineid;
- osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele) ja teab nende vajalikkust;
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid, tikud, ravimid, küünal);
- täidab lauakombeid (taldriku õigele poole kallutamine, kinnise suuga mälumine, viisakus väljendid, õige lusika ja kahvli hoid) täiskasvanu meelde tuletamisel;
- istub söögilauas sirge seljaga ega toeta küünarnukke lauale (täiskasvanu meelde tuletamisel);
- teab, miks aedvilju tuleb enne söömist pesta;
- tunneb rõõmu õues viibimisest ja liikumisest;
- teab erinevaid emotsioone (rõõm, kurbus, viha);
- teab erinevaid meeleorganeid (silmadega näen, kõrvadega kuulen jne).

Liiklusõpetus:

Sisu:

Tutvub erinevate liiklusvahendite ja nende otstarbega. Õpib tänaval ja lasteaia territooriumil käitumise põhireegleid. Õpib liikumisel kaaslasega arvestama. Teab, et jalakäijad kõnnivad kõnniteel ja autod sõidavad sõiduteel. Õpib liikumismängudes moodustama ringi ja liikuma mööda ringjoont. Õpib ootama oma järjekorda. Tutvub

helkuriga .Õpib liiklusteemalise pildi järgi nimetama tegevusi pildil (autoga sõitma, jalgsi käima jne).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab õpetaja meeldetuletamisel viisakalt käituda nii lasteaia territooriumil kui väljaspool;
- teab rühmas kehtivaid reegleid ja täidab neid meeldetuletusel;
- püüab liikumisel arvestada kaaslastega (ei tõuka, ei trügi vahele jne.);
- oskab võtta paaridesse, liikudes püsib paarilise kõrval ning vajadusel hoiab käest kinni;
- oskab moodustada ringi, oskab liikuda mööda ringjoont;
- oskab treppidel liikuda ettevaatlikult (ei hoiä käest kinni, ei torma, arvestab eesliikujaga);
- oskab peatuda ja muuta liikumissuunda ja kiirust vastavalt õpetaja märguandele;
- teab liumäel/ kelgumäel kehtivaid reegleid ning õpetaja meeldetuletamisel täidab neid;
- teab, et tänaval liigub tema koos täiskasvanuga;
- teab, et pimedal ajal kantakse helkurit;
- teab, kuidas ületada vöõtrada;
- tunneb erinevaid liiklusvahendeid, teab nende otstarvet;
- oskab nimetada liiklusteemalise pildi järgi tegevusi pildilt (autod sõidavad, inimesed kõnnivad).

4-5aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Sotsiaalne keskkond

Mina

- oskab öelda oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk);

Perekond ja sugulased

- nimetab oma pereliikmeid ja nende nimesid;

Kodu

- räägib oma pereliikmete ja enda tegevustest ning kohustustest kodus;
- nimetab oma kodu asukoha nime (nt. Kadrina, Viitna jne) ja kirjeldab küsimuste abil oma kodu ümbrust;

Lasteaed

- teab oma lasteaia, rühma ja õpetajate nimesid;
- orienteerub täiskasvanu abil lasteaia ruumides ja õuealal;

Ametid, elukutsed, tööd

- räägib küsimuste abil üldtuntud ametites (kokk, müüja, juuksur, arst jne) töötavate inimeste tööst;
- koristab peale tegevuse või mängu lõppu oma mänguasjad ja töövahendid, asetades need kokkulepitud kohta;

Kodumaa, teised rahvused Eestis

- teab Eesti lippu;
- tunneb Eesti rahvuslille ja -lindu

Tähtpäevad, pühad ja kombed

- räägib küsimuste abil oma tähtpäevade tähistamisest kodus;

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- teab ja järgib üldtuntud viisakusreegleid ning kasutab viisakusväljendeid;
- täidab täiskasvanu meeldetuletamisel lauakombeid;
- vabandab iseseisvalt või täiskasvanu meeldetuletamisel;

Sõprus ja abivalmidus

- oskab nimetada oma sõprade ja rühmakaaslaste nimesid;
- suudab mängida ja tegutseda koos kaaslasega, jagades sõbralikult mänguasju või töövahendeid;

Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus

- täiskasvanu abiga tunneb ära enda ja teiste lihtsamad emotsioonid ning nimetab neid;
- märkab oma kaaslaste tundeid ning oskab vajadusel lohutada ja abistada;

Loodusõpetus:

Sisu: Tutvub veekogude ja nende asukatega. Tutvub mõistetega ränd- ja paigalinnud. Tutvub loomade poegade nimetustega. Tutvub seente ja taimeosadega. Õpib säästma loodust. Tutvub mõistetega söögiseen/ mürgiseen.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab eristada ja nimetada veekogusid: meri, jõgi ja järv;
- tunneb ära konna ja kalad, oskab nimetada nende elupaiku;
- oskab nimetada tuntumaid seeni: kukeseen, kärbseseen;
- tunneb ära ja nimetab metsloomi: jänes, siil, orav, rebane, hunt, karu, põder. Oskab kirjeldada nende välimust ja eluviisi;
- tunneb ära ja nimetab koduloomi: kass, koer, lehm, hobune, siga, lammas. Oskab kirjeldada nende välimust ja öelda kus nad elavad;
- teab koduloomade poegade nimetusi: varss, tall, põrsas, vasikas;
- tunneb ära ja oskab kirjeldada tuntumaid linde: varblane, rasvatihane, leevike, vares, part, hani, kana, suitsupääsuke;
- oskab kirjeldada lindude välimust ja teab eluviise(paigalinnud, rändlinnud);
- oskab nimetada tuttavaid putukaid ja nende elupaiku: lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas, kärbes ja ämblik;
- teab ja oskab kirjeldada tuttavaid puid iseloomulike tunnuste järgi: kuusk, õunapuu, kask, vaher, kastan;
- tunneb ära välimuse järgi 5-6 lille, sealhulgas: võilill, sinilill, lumikelluke, rukkilill, roos, aster, tulp, nartsiss;
- teab taimedega seotud mõisteid: juur, vars, leht, õis, vili, seeme;
- tunneb ära välimuse järgi maasika, vaarika, musta- ja punase sõstra;

- teab ja nimetab põhilisi köögivilju: kartul, porgand, kapsas, hernes, uba, kaalikas, sibul, peet;
- oskab nimetada: päev, öö, hommik, õhtu;
- oskab nimetada kõiki aastaaegu;
- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- teab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogivesi);
- teab, et loodust peab hoidma puhtana.

Tehiskeskond:

Ehitised

- kirjeldab küsimuste abil oma kodumaja: suurus, maja osad, erinevad ruumid, nende otstarve ja sisustus;

Kodumasinad

- nimetab kodumasinaid ja räägib küsimuste abil nende otstarbest;

Sõidukid

- nimetab transpordivahendeid.

Robotid

- Teab, et robotit programmeerib e paneb tegutsema inimene
- Oskab programmeerida BeeBot põrandarobotit

Terviseõpetus:

Sisu: Kujunevad tervislikud eluviisid (füüsiline aktiivsus). Õpib tundma oma keha, selle funktsioone. Õpib käituma hädaolukorras. Tutvub emotsioonidega (viha, imestus, kurbus, rõõm, õnnetu).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Teab, miks on vaja puhtust hoida.
- oskab nimetada hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesu, tervislik toit);
- teab ja oskab nimetada tervislike eluviiside põhimõtteid (toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted);
- teab lauakombeid (püüab noa ja kahvliga süüa);
- teab ja tunneb meeleorganeid (silmad, kõrvad, suu, nahk);
- oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust;
- teab esemeid, aineid, kohti mis võivad olla ohtlikud (trepid, kuum toit, veekogud, terariistad, ravimid, lahtine tuli, kemikaalid, elekter, aknad, ehitised, tundmatud seened ja marjad, mürgised taimed);
- oskab nimetada tegevusi mis võivad olla ohtlikud (jääle minek talvel, sõiduteel mängimine, kiivrita rattasõit, ujumine täiskasvanu järelvalveta, sõidutee äärsel liumäel kelgutamine, võõrastega kaasa minemine);
- teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole ja teab hädaabi numbrit 112;
- teab emotsioone, püüab nendega hakkama saada ja nendest rääkida (rõõm, kurbus, viha, ehmunud, õnnetu).

Liiklusõpetus:

Sisu : Õpib tähelepanelikult liikluses käituma. Õpib sõiduteed õiges kohas ületama. Tutvub erinevate sõidukitega. Tutvub lihtsamate liiklusmärkidega. Õpib turvavarustuse kasutamist. Õpib liikumisel kaaslasega arvestama. Õpib tundma valgusfoori ja juhindub tema märguannetest. Õpib liiklusteemalise pildi järgi jutustama. Tutvub 112 numbriga tähendusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab täiskasvanuga koos ohutult liikuda lasteaia sise- ja välisterritooriumil;
- teab rühmas kehtestatud reegleid, täidab neid arvestades sealjuures kaaslastega (rühmareeglid, reeglid liumäel jne);
- oskab kahekaupa ravis ja ringis liikuda, õpetaja märguande peale muuta kiirust;
- oskab kirjeldada oma asukohta;
- teab tänaval valitsevaid ohte;
- oskab seletada, miks helkur, turvavöö, kiiver ja helkurvest on vajalikud;
- teab valgusfoori värvide tähendust;
- teab mõningate liiklusmärkide tähendust;
- teab, et tänaval liigub ta koos täiskasvanuga;
- tunneb käesolevale aastaajale iseloomulikke liiklus- ja liikumisvahendeid;
- teab nr 112 tähendust;
- tunneb eriotstarbelisi autosid ja teab nende otstarvet.

5-6aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Sotsiaalne keskkond:

Mina

- oskab öelda oma ees- ja perekonnanime, vanust ja sugu;

Perekond ja sugulased

- kirjeldab oma perekonda: pereliikmed, nende ees- ja perekonnanimed;
- kirjeldab enda ja pereliikmete välimust, inimeste sarnasusi ning erinevusi;
- kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas;

Kodu

- nimetab kodu asukohta linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi);
- kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja;
- kirjeldab oma kodukohta: ehitised jm objektid, looduskeskkond jne;

Lasteaed

- teab oma lasteaia nime;
- nimetab lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi;
- oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ja teab nende otstarvet;
- teab ja järgib rühmareegleid;
- kirjeldab oma tegevusi ja mängu lasteaias;
- põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vajalikkust;

- teab oma, võõras ja ühine tähendust;

Ametid, elukutsed, tööd

- oskab nimetada oma vanemate ameteid;
- oskab nimetada tuntumaid ameteid oma kodukohas;
- loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid;

Kodumaa, teised rahvused Eestis

- teab oma rahvust ja keelt ning Eesti riigi tähtsamaid sümboleid (lipp, hümn, rahvuslind ja -lill);
- oskab nimetada sündmuseid, mille puhul heisatakse riigilipp (kodumaa sünnipäev, tarkusepäev);
- oskab nimetada erinevaid rahvuseid;

Tähtpäevad, pühad ja kombed

- räägib oma pere tähtpäevadest, ühistest ettevõtmistest;
- oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (jõulud, mardi- ka kadripäev jne) ja nendega seotud tegevusi;

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- teab mõistete õige ja vale tähendust;
- teab ja järgib üldtuntud viisakusreegleid;
- tunneb ja järgib lauakombeid;

Sõprus ja abivalmidus

- nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi;
- oskab kaaslast lohutada ja abistada;
- oskab andeks anda ja leppida;

Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus

- tunneb ära ja oskab kirjeldada enda ja oma kaaslaste emotsioone;
- oskab oma kaaslastega arvestada;

Suhtumine erinevustesse

- oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, vanuseline, rassiline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, jm)

Loodusõpetus:

Sisu: Tutvub põhja- ja lõunamaa loomadega ja sealse eluoluga (inimesed, majad, maastik). Tutvub mõistega leht- ja okaspuu, põõsas (pihlakas). Tutvub teraviljadega. Tutvub lähikäikides kasvavate lilledega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab kõiki aastaaegu ja kirjeldab neid;
- märkab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega;
- teab värsket õhu ja puhta vee olulisust inimestele, loomadele ja taimedele;
- tunneb pildilt ära Eesti rahvuslille ja –linnu;
- eristab põhja- ja lõunamaa loomi, nimetab mõnda neist;
- nimetab loomade ja lindude iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast;
- nimetab mõningaid meil talvituvaid linde (tihane, leevike);

- tunneb koduloomi ja nimetab neid. Kirjeldab nende välimust ja eluviisi;
- teab koduloomade poegade nimetusi;
- teab metsloomi, nimetab neid;
- oskab nimetada tuttavaid putukaid ja nende elupaiku: lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas, kärbes ja ämblik;
- teab ja kirjeldab tuttavaid puid: kuusk, mänd (okaspuud), õunapuu, pihlakas, kask, vaher, tamm;
- tunneb ära välimuse järgi maasika, vaarika, musta ja punase sõstra, ja mustika;
- eristab mõnda teraviljasorti: nisu, rukis, kaer;
- teab põhilisi aedvilju: kartul, porgand, kapsas, hernes, uba, peet, kaalikas, sibul;
- tunneb ära taimeosad ja nimetab neid: juur, vars, leht, õis, vili, seeme;
- tunneb lilli: võilill, sinilill, lumikelluke, rukkilill, roos, aster, tulp, nartsiss, siniliilia, kullerkupp, nurmenukk jne;
- oskab nimetada: öö, päev, hommik, õhtu;
- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- tunneb ära ja oskab iseloomustada veekogusid: meri, jõgi ja järv;
- suhtub ümbritsevasse loodusesse hoolivalt ja käitub seda säästvalt.

Tehiskeskond

Robotid

- Programmeerib iseseisvalt BeeBot põrandarobotit
- Ehitab WeDo robootikakomplektis juhendi järgi

Terviseõpetus:

Sisu: Süveneb arusaamine enda ja teiste tunnetest, emotsioonidest. Kujuneb tervislik eluviis ja toitumine. Õpib käituma eriolukorras.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab nimetada tervislikke ja vähem tervislikke toiduaineid;
- mõistab, et aeglane ja rahulik söömine on tervisele kasulik;
- teab ja oskab nimetada tervislike eluviiside põhimõtteid (toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted, värskes õhus viibimine, puhas vesi ja selle säästmine, loodushoid);
- oskab kasutada nuga ja kahvli, tunneb lauakombeid;
- teab, miks liigne arvuti taga viibimine on kahjulik;
- oskab riietuda vastavalt ilmale/aastaajale;
- teab puhtuse hoidmise vajalikkust (küünte lõikamine ja puhtus - levivad haigused ja pisikud, juuste eest hoolitsemine, ujulas enne basseini minemist);
- oskab ennast iseseisvalt pesta (ujulas);
- teab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi;
- teab, et hädaabi kutsumiseks tuleb helistada 112;
- oskab nimetada ohtlikke kohti (trepid, aknad, ehitised, veekogud) esemeid (terariistad, kuum toit ja vesi), aineid (ravimid, kemikaalid, tundmatud seemed ja marjad, mürgised taimed), lahtine tuli ,elekter;

- oskab nimetada tegevusi ja käitumist, mis on või võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, sõiduteel mängimine, kiivrita rattasõit, ujumine täiskasvanu järelvalveta, sõidutee äärsel liumäel kelgutamine, võõrastega kaasa minemine);
- oskab selgitada, kuidas peab tema käituma õnnetusjuhtumi puhul (otsib abi täiskasvanult);
- teab, miks viibimine ja liikumine õues on tervisele kasulik;
- mõistab kahjulike harjumuste mõju inimese tervisele (arvutimängud, suitsetamine, alkoholi tarbimine, narkootikumide kasutamine);
- oskab nimetada kehaosi ja mõningaid elundeid (aju, magu, süda, kopsud)
- tunneb ära enda ja teiste emotsioone.

Liiklusõpetus:

Sisu:

Kujuneb teadlik tänaval käitumise oskus. Tutvub liiklusmärkidega. Õpib nimetama erinevaid liiklusvahendeid, nende juhte. Õpib turvavarustuse kasutamist. Õpib liikumisel kaaslasega arvestama.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab käituda ja liikuda nii lasteaia territooriumil kui väljaspool;
- teab rühmas kehtestatud reegleid ja täidab neid;
- teab oma aadressi;
- oskab olla tähelepanelik;
- oskab oodata oma järjekorda;
- oskab koos rühmaga kolonnis liikuda täites erinevaid ülesandeid;
- oskab liumäel olla ettevaatlik ning reegleid ja kaaslasi arvestav;
- teab ohtusid liikluses erinevatel aastaegadel;
- teab erinevatel aastaegadel kasutatavaid liiklus- ja liikumisvahendeid;
- teab nr 112 tähendust;
- teab lihtsamaid liiklusreegleid, oskab koos täiskasvanuga tänaval liikuda;
- teab, kus ja kuidas ületada sõiduteed;
- oskab nimetada jalakäija poolt kasutatavat turvavarustust ning teab selle vajalikkust (helkurvest, helkur, kiiver);
- teab, miks teda peab lasteaeda tooma ja viima täiskasvanu;
- oskab vahet teha õigel ja valel liiklemisel;
- oskab välja tuua erinevusi liikluses tänapäeval ja vanasti (hobusõidukid, liiklustihedus, liiklusmärgid jne);
- teab, et kõnnitee puudumisel kõnnitakse vasakul teeservas.

6-7aastased

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

Sotsiaalne keskkond

Mina

- oskab ennast tutvustada;
- teab oma kohustusi ja õigusi;
- kirjeldab iseennast ja enda huvialasid;

Perekond ja sugulased

oskab rääkida oma pereliikmetest, vanavanematest ja lähisugulastest;

- mõistab, et pered võivad olla erinevad;
- oskab kirjeldada pereliikmete huvialasid;
- oskab rääkida oma pere käitumisreeglitest ja hoolivusest;
- oskab rääkida oma pere vaba aja veetmisest (puhkuseveetmine, harrastused jm);

Kodu

- oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta;
- teab oma kodust aadressi ja telefoni;

Lasteaed

- teab lasteaia nime, asukohta - alevik, küla (aadressi);
- nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust;
- teab rühmareegleid, rühma ja lasteaia traditsioone;

Kool

- teab kooli, kui õppimise kohta

Ametid ja elukutsed

- teab pereliikmete elukutseid ja ameteid;
- teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust;
- loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid;
- mõistab töö ja vastutuse tähtsust;
- soovib osaleda jõukohastes töödes;
- mõistab raha otstarvet;

Kodumaa, teised rahvused Eestis

- nimetab Eesti Vabariigi sümboleid: lipp, hümn, vapp, lill, kivi, lind
- teab koduvalla sümboleid;
- oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta;
- teab Eesti Vabariigi presidendi nime;
- oskab nimetada teisi rahvuseid ja keeli;
- oskab nimetada Eesti lähinaabreid (Soome, Rootsi, Läti, Venemaa)

Tähtpäevad, pühad ja kombed

- teab ja oskab kirjeldada tuntumaid eesti rahva traditsioone ja kombeid (mihkclipäev, mardi- ja kadripäev, jõulud, vastlad, lihavõttepühad, jaanipäev) ning nendega seotud tegevusi;
- teab ja oskab kirjeldada tähtpäevi (tarkusepäev, hingedepäev, sõbrapäev, lastekaitsepäev jm) ning nende tähistamist lasteaias või kodus;

- oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone;
- oskab rääkida oma pere traditsioonidest;

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- teab mõistete õige ja vale, ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda;
- märkab valet käitumist ja pöördub probleemi lahendamiseks vajadusel täiskasvanu poole;
- käitub kõigi inimestega üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt;
- oskab järgida üldtunnustatud käitumisreegleid erinevates olukordades (kauplus, teatrietendus, ühistranspordis jm);

Sõprus ja abivalmidus

- teab sõpruse tähendust, oskab luua ja hoida positiivseid suhteid oma kaaslastega;
- oskab andeks anda ja leppida;
- kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides;
- kirjeldab erinevates olukordades tekkivaid tundeid ja emotsioone;

Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus, suhtumine erinevustesse

- suudab arvestada oma kaaslaste erinevaid arvamusi;
- oskab kirjeldada inimeste erinevusi (välimus, rahvus, keel, rass, sugu, vanus, tervis)
- teab mõnda erivajadust ja mõnda erivajadustega inimeste abivahendit (prillid, ratastool, valge kepp jm)

Loodusõpetus:

Sisu: Tutvub teraviljade toiduks kasutamiseega. Õpib leidma seoseid looduses aastaegade vaheldumisel. Tutvub prügi sorteerimise põhimõtetega. Tutvub loomade aitamise võimalustega talvel. Saab teada, mida elusolendid elamiseks vajavad.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- teab, et Kadrinas on Loobu jõgi;
- oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel: nisu, oder, kaer ja rukis. Oskab nimetada rapsi;
- oskab nimetada tuntumaid erineva elupaiga ja –viisidega loomi ning kirjeldab nende välimust;
- teab loomade ja lindude käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus, poegade toitmine);
- oskab nimetada tuttavaid putukaid, kirjeldab nende välimust ja elupaiku: lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas, kärbes ja ämblik;
- tunneb ja oskab nimetada aias kasvavaid taimi, marju (maasikas, sõstar, tikker), puid (õunapuu, pirnipuu, kirsipuu);
- tunneb ja oskab nimetada metsas kasvavaid taimi ja põõsaid: mustikas, pohl, toomingas, pihlakas;
- oskab nimetada mõnda söögiseent ja mürgist seent;
- oskab kirjeldada oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;

- oskab seostada muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning neid kirjeldada;
- oskab nimetada kõiki aastaegu ja nendele iseloomulikke tunnuseid;
- oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvmine, taimede istutamine, põldude kündmine, päevitamine, ujumine, lehtede riisumine, suusatamine);
- oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni);
- oskab selgitada ilmastikunähtuste seost aastaegadelega;
- suhtub ümbritsevasse loodusesse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- teab, kuidas loomi talvel aidata;
- oskab selgitada valguse, temperatuuri, vee, toitainete, ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.

Tehiskeskond

- teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi;
- mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- oskab iseseisvalt ehitada LEGO klotsidest liikuva mudeli kasutades programmeerimiseks WeDo tarkvara

Terviseõpetus:

Sisu: Tutvub lihtsustatult inimkeha erinevate elundite tööga. Teab, mis on tervislik eluviis ja toitumine. Tutvub erinevate ravimtaimedega. Õpib käituma tulekahju korral. Teab hammaste hooldamise põhimõtteid ning järgib neid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- Kirjeldab, mida tähendab terve olemine
- Teab mis on haigus ja milline tegevus või käitumine kahjustab tervist(nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald.
- mõistab, et inimesed on erinevad (teab tüdruku ja poisi erinevusi ja oskab nendest rääkida, välimus, erinevad rahvused, huvid);
- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone nt rõõmu, viha sobival viisil väljendada;
- teab inimese erinevate elundite vajalikkust (süda, kopsud, magu, aju);
- oskab enese välimuse eest hoolitseda;
- teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud) ja mõistab turvalise käitumise reegleid;
- oskab helistada 112 ja abi paluda, teab kuidas käituda ohtlikus olukorras;
- teab, miks tekivad hambaaugud;
- järgib lauakombeid ja oskab süüa noa ja kahvliga;
- oskab rääkida ja peab lugu tervislikest eluviisidest;
- teab enamlevinud ravimtaimi;

- oskab nimetada toiduaineid, mida on vajalik süüa iga päev (toidupüramiid) ja mida vähem, et olla terve;
- teab tervislike eluviiside ja loodushoiu seost, suhtub ümbritsevasse hoolivalt ja käitub seda säästvalt.
- selgitab kuidas käituda eksinuna linnas/ metsas.

Liiklusõpetus:

Sisu: Õpib tundma jalakäijale vajalikke liiklusmärke. Kujuneb oskus tänaval ohutult liigelda. Õpib avalikus kohas viisakalt käitumise reegleid. Tutvub erinevate liiklusvahendite ja nendega seotud mõistetega. Õpib liikumisel kaaslasega arvestama.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab õigesti käituda ja ohutult liikuda lasteaia sise- ja välisterritooriumil;
- teab kehtestatud reegleid (rühmareeglid, liumägi jne) ning täidab neid arvestades kaaslastega;
- oskab kaaslastega arvestada erinevates liikumisviisides (liikumismängud, tantsud, ringmängud jne);
- teab oma aadressi;
- orienteerub labürindis;
- oskab oodata oma järjekorda;
- oskab leida lasteaia asukohta Kadrina valla kaardil;
- oskab nimetada erinevatel aastaegadel liikluses valitsevaid ohtusid;
- teab, millist ohtu kujutavad endast veekogud erinevatel aastaegadel;
- teab erinevaid liiklusvahendeid ja nende otstarvet;
- oskab tajuda erinevate liiklusvahenditega seotud ohte;
- teab, kuidas ületada raudteed;
- teab enamkasutatavaid liiklusmärke;
- teab jalakäijatele mõeldud liiklusreegleid;
- teab, et kõnnitee puudusel tuleb liikuda vasakul pool teeservas;
- oskab nimetada turvavarustust ning teab selle vajalikkust (helkurvest, helkur, kiiver, turvavöö, turvatool jne);
- oskab ületada sõiduteed õiges kohas ja õigel ajal;
- oskab selgitada reguleeritud ja reguleerimata ülekäigu erinevusi;
- teab peast numbrit 112 ning teab selle olemust;
- oskab selgitada ja nimetada erinevusi maa- ja linnaliikluses;
- oskab ühissõidukis käituda.

Keel ja kõne

Õpetamisel lähtutakse põhimõtetest:

kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine;

lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes;

suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise ja muu tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama;

lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi õpetatakse seostatult mängude ja igapäevategevustega.

2-3aastased

Sisu: Õpib suhtlema täiskasvanuga viimase julgustamisel. Püüab kasutada lihtsamaid lauseid täiskasvanu abiga. Õpib kommenteerima enda tegevust täiskasvanu julgustamisel, õhutamisel. Täiskasvanu abiga laiendab tegusõnalist sõnavara. Õpib enda ja sõprade nimesid. Tutvub esmaste viisakusväljenditega. Õpib koos täiskasvanuga vaatama pildiraamatut, pöörama raamatu lehti, vestluses osalema. Tutvub luuletuse ja lühijutuga, õpib neid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal;
- kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega (aitäh);
- vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, hääliitsuse või 1-2-sõnalise ütlusega;
- kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid;
- kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre);
- kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis;
- väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus, kuuluvus, asukoht, omadus, subjekti-objekti suhe;
- kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras;
- hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna;
- hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (a, e, i, o, u, p, m, t, l);
- vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

3-4aastased

Sisu: Õpib täiskasvanu abiga osalema ühistegevuses. Õpib täiskasvanu suunamisel ja julgustamisel osalema dialoogis. Õpib täiskasvanu toetusel ja suunamisel rääkima 2-3 lausega oma käsilolevast või äsja lõpetatud mängust/tegevusest. Tutvub üldistamisega (erinevad rühmitamisülesanded), mis on aluseks üldnimetuse omandamisel (loomad, toidud). Õpib õigesti hääldama 3-4 silbilisi ja häälikuühenditega sõnu.

Ettevalmistus lugema ja kirjutama õpetamiseks

- Huvi tekitamine raamatu vastu (ühislugemised, raamatu illustatsioonide vaatamine).

- Muinasjuttude lugemine/jutustamine korduvad tegevused ja dialoogid, mida laps saab imiteerida). Liisu- ja vigursalmide kuulamine ja järelekordamine (kuulmise järgi häälikute eristamise oskuse arendamine). Optilis-ruumilise taju arendamine (pusled, mustrite ladumised, näidise järgi konstrueerimine).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;
- kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm);
- kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga;
- mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
- loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust;
- mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid;
- kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme;
- kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi;
- kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme;
- kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da tegevusnime;
- kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi;
- kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud;
- kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu,
- kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi;
- kasutab tagasõnu ruumisuhete tähistamiseks (nt all, peal, sees jne);
- kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü);
- vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile, kommenteerib pilte;
- kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste;
- eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest, osutades pildile või objektile.

4-5aastased

Sisu: Süveneb oskus osaleda aktiivselt dialoogis. Tutvub monoloogi algetega (kasutab lausete ahelat). Aktiviseerub suhtlemine eakaaslastega. Kujuneb oskus osaleda rollimängus. Täiskasvanu suunamisel/ abil jutustab varem toimunud, hetketegevusest, pildi järgi (küsimuste abil). Püüab moodustada/ kombineerida lauseid. Õpib märkama esemete/ olendite tunnuseid/ detaile ja neid nimetama. Õpib mõistma omadussõnu ja neid kasutama. Õpib võrdlema esemeid ja asju. Õpib rühmitama erinevaid esemeid, moodustama ja ühendama allrühmi. Õpib häälima raskemaid pikemaid ja konsonantühendeid sisaldavaid sõnu.

Ettevalmistus lugema ja kirjutama õpetamiseks

Foneemikuulmise arengu toetamine. Hääliku eristamine sõnas. Üksikute tähtedega tutvumise toetamine. Ilukirjanduse ettelugemine.

Lapse arengu eeldatava tulemused:

- algatab ise aktiivselt suhtlust;
- suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;
- küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;
- kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga;
- räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest;
- jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;
- kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid;
- kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga);
- kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme;
- mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi;
- kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi;
- kasutab kõnes mõningaid liitsõnu;
- kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp);
- tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas;
- tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti;
- matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

5-aastased

Sisu: Õpib osalema rollimängudes ja dramatiseeringutes (erinev suhtlusstiil, intonatsioon, suhtlemisstrateegia). Õpib analüüsima igapäevaseid tegevusi ja kuulnud lugemispalu. Püüab koostada 3- 5 lauselise jutukese. Õpib jutustama ümber kuulnud lugemispala. Püüab jutustada enda kogemustest (täiskasvanu abistab küsimuste ja suunavate küsimustega). Püüab mõelda jutule alguse ja lõpu. Mõistab objektide järjestust, ajasuhteid, ruumisuhteid väljendavaid sõnu liht- ja liitlauseis (täiskasvanu küsimuste abil). Suudab korrata järele keerukamaid lauseid. Õpib muutma lauseid ja grammatilisi vorme. Õpib kasutama üld- ja liiginimetusi (kujuneb kolmeastmeline üldistus). Õpib kasutama erineva üldistusastmega sõnu teades nende tähendust. Õpib kasutama õigeid omadus-, määr- ja asesõnu. Tutvub antonüümide ja sünonüümidega, õpib tekstis neid leidma. Süveneb selge diktsioon (kasutades vigurlauseid või salme).

Ettevalmistus lugema ja kirjutama õpetamiseks

Ettevalmistuse kuulamine ja küsimuste esitamise soodustamine. Raamatusüzeede ja tegelaskujude kasutamise innustamine mängus. Raamatute uurimise soodustamine iseseisvalt. Piltide pealkirjastamise õpetamine, piltidest raamatu koostamise suunamine, täiskasvanu abiga kirjutamise julgustamine (ettehäälimine, ärakiri), kaartide kirjutamise õpetamine. 1-2 silbiliste sulghäälikuteta ja häälimisühenditeta sõnade häälimise õpetamine

(täiskasvanu eeskujul ja abivahendite toel). Sõnade lahtivõtmise mängudega paralleelselt sõnade mõistatamise mängud sünteesioskuse arendamiseks (täiskasvanu häälib sõna, laps peab sõna ära tundma). Tähefiguuride äratundmine, eristamine, konstrueerimine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi;
- kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust;
- kasutab õigesti viisakusväljendeid;
- kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust;
- annab kuuldud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;
- jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga;
- loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi;
- mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega;
- kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;
- kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu;
- kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid;
- kasutab tingivat kõneviisi;
- ühildab sõnu arvus ja käändes;
- kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses;
- kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu;
- kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu;
- kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö);
- moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks;
- hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu;
- hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades;
- hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu;
- tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades;
- kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul);
- kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (oma nime).

6-7aastased

Sisu: Õpib kuulama partnerit ja arendama teemat. Õpib jutustamisel kasutama seostatud lauseid, võrdlevalt jutustama. Õpib täiendama kuuldud teksti väljamõeldud infoga või muutma algset teksti. Püüab arutleda endale tähtsate probleemide üle. Õpib vahet tegema õigel ja valel grammatilisel variandil. Kujuneb harjumus kasutada erinevaid liitlausetüüpe ja keerulisemaid lauseid. Süveneb oskus kasutada inimest ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu. Õpib produktiivsete liidete moodustamist ja kasutamist (ja- liitelised

nimisõnad, ne-, line-, lik-, kas- liitelised omadussõnad). Süveneb lihtsamate kujundlike väljendite kasutamine. Kinnistub õigete hääldusvilumuste kasutamine.

Ettevalmistus lugema ja kirjutama õpetamiseks

Häälikuanalüüsi oskuse kujundamine (sõnade jaotamine häälikuteks, sõnas hääliku järjekorra määramine, häälikute seostamine tähtedega). 1-2 silbiliste häälikuühendita sõnade rühmitamine häälikulise koostise ja silbistruktuuri järgi. Välte poolest erinevate sõnade võrdlev hääldamine. Lihtsamate sõnade veerimine. Ilukirjanduse rolli suurendamine lapse igapäevaelus. Erinevate kirjandusžanrite äratundmise kujundamine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta;
- kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist;
- püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega;
- annab edasi kuulnud teksti sündmuste järgnevust, põhjusi, ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil;
- jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega;
- jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja;
- suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid;
- kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme;
- märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes ning osutab neile;
- kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi;
- kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu (eile, täna, homme);
- kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu;
- mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi;
- nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna;
- kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;
- häälib täiskasvanu abiga 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu;
- määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas;
- kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu;
- loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).

7-aastased

Sisu: Püüab suunata kujuteldavate situatsioonide ja kirjandustekstide arutelu ja analüüsi. Oskab end asetada teise inimese rolli. Oskab väljendada oma emotsioone ja neid põhjendada. Suudab vabalt pildi järgi jutustada. Oskab esile tuua jutustuse põhisisu ja detailid. Suudab mõista mõttelünkadega tekste. Oskab esitada arusaamatu teksti kohta küsimusi. Õpib koostama suulist tegevuskava. Suudab õigesti kasutada erinevaid liht- ja liitlauseid. Suudab tekstis siduvate sõnade abil lauseid seostada. Oskab leida ja pöörata tekstis tähelepanu ülekantud ja kujundlikele väljenditele ning sõnadele. Oskab välja tuua/öelda tundeid ja vaimset tegevust väljendavaid sõnu, neid täpsustada, ise moodustada (Kuidas öeldi? Miks ta nii ütles? Millal nii öeldakse?).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest;
- valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps/täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast;
- mõistab kaudseid ütlusi;
- jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid;
- tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info;
- räägib sellest, mida hakkab tegema;
- laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti;
- jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti;
- kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid;
- kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante;
- kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu;
- kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust, tingimust, eesmärki;
- selgitab kuuldud kujundlike väljendite tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid;
- kasutab oma kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu;
- kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu;
- liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu;
- kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu;
- mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades;
- kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu;
- hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades;
- nimetab ja kirjutab enamikku tähti;
- veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi;
- häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu;
- kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri;
- eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut;
- jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid;
- muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri;
- tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Üleminek kooli

- tuleb toime igapäevases suhtluses;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused;
- on arenenud suuline kõne, selge hääldus, jutustamisoskus;
- tunneb kõiki tähti, on kujunenud hääliku ja tähe vastavus;
- loeb kergemaid 1-2 silbilisi sõnu kokku;
- oskab eristada teistest pikemalt kostvat häälikut;

- teab keelemõisteid lause, sõna, häälik, täht;
- tunneb ära vale keelekasutuse;
- suudab teha kokkuvõtteid tegevusest ja sündmusest, annab hinnanguid oma ja teiste tegevusele, sõnastab oma tegevuskava.

Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades:

- innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

2-3aastased

Sisu: Õpib hulki moodustama käelis-sõnalisest tegevuses asju rühmitades (laps leiab ümbritsevates esemetes sarnasust). Õpetaja aitab lapsel esemeid hulgaks ühendada, kui neil on üks ühine tunnus (vaasis on lilled, need on mänguajad).

Laps õpib eristama mõisteid üks ja palju. Nende mõistete selgitamisel tuua erinev arv asju, et laps tajuks n-ö umbmäärast hulka (rühmas on palju toole, aga üks tahvel). Mõisted tuleb seostada erineva suuruse, kuju ja paiknevusega (üks suur ja palju väikeseid palle; üks suur kollane pall laua peal ja palju punaseid palle laua all).

Esemete võrdlemisel leiab üldiseid erinevusi suur – väike.

Laps õpib eristama ümmargusi ja kandilisi esemeid – ühed veerevad, teised mitte. Tutvub ringi ja ruuduga. Laps leiab nimetatud kujundeid pealeasetamise teel, joonistab õhus ringi ja ruutu.

Tutvub mõistetega öö ja päev, neile iseloomulike tunnustega. Vaatab pilte, matkib tegevusi mängudes.

Laps õpib orienteeruma oma kehal, kasutades mõisteid ülal, all, kõrval. Oma kehal orienteerumine on heaks lähteks sellele, et laps orienteerub ruumis.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks;
- leiab erinevate esemete hulgast üks ja palju;
- loendab asju 3 piires;
- näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike);

- leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel;
- kompileerimis-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid;
- tajub ööle ja päevale iseloomulikke ning matkib tegevusi mängus (magamine, ärkamine);
- orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal, all, kõrval.

3-4aastased

Sisu: Kahe hulga elementide võrdlev tajumine algab esemete seadmisest paaridesse (igale alustassile üks tass). Seab asju üksteise peale ja kohakuti. Tutvub mõistetega sama palju, ühepalju ehk võrdselt. Võrdleb kuni viiest esemest koosnevat hulki.

Tutvub arvudega kuni 5, arvud saadakse loendamise teel.

Laps samastab mõistetega suur – väike veel muid suurustunnuseid, nagu pikkus, laius ja kõrgus.

Laps tutvub nelinurga ja kolmnurgaga, võrdleb nende tunnuseid, loendab külgi, nurki.

Kirjeldab tegevusi hommikul ja õhtul.

Määrab teiste asukoha enda suhtes.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka;
- oskab moodustada paare;
- loendab 5 piires ja tunneb arvude rida viieni;
- võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab mõisteid;
- teab, mida tähendab mõiste ühepalju;
- eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt;
- eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi);
- määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal – all, ees – taga, (minu ees, minu taga jne).

4-5aastased

Sisu: Laps rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel, st jaotab hulka osahulkadeks, näiteks lilled vaasis on tulbid ja nartsissid jne. Algul leiab laps hulgale ühise nimetuse ning siis analüüsib sellesse kuuluvaid esemeid täpsemalt.

Laps võrdleb esemeid suuruse, pikkuse, laiuse järgi. Kõrguse tunnust iseloomustatakse tihti suurusega kõrgem- madalam.

Laps näeb ja oskab nimetada ruudu ja ristküliku erinevusi (ristkülik on nagu ruut, ainult pikem).

Lisaks ööpäeva osadele kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile – täna – homme.

Määrab enda asukohta teiste suhtes. Tutvub mõistetega parem, vasak.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud);

- võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui;
- teab arve kümneni;
- järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- tunneb ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning oskab leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast;
- teab ööpäeva osi hommik – päev – õhtu – öö ning kirjeldab tegevusi;
- määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga; olen tahvli ees).

5-6aastased

Sisu: Loendab arve 12 piires. Tutvub vastavate arvudega ja teab arvude rida.

Laps õpib tundma numbrimärke ning teeb eeltööd numbrite kirjutamiseks. Oluline on, et laps oskaks siduda omavahel loendatud esemete hulga arvsõnaga ja vastava numbriga.

Laps eristab kõrguse tunnust ning võrdleb kolme eset suurustunnuse järgi.

Teeb keerukamaid kujundite rühmitamise harjutusi, kus on rohkem võrreldavaid objekte, mida võib rühmitada lähtuvalt vormist, värvist, suurusest vm. Selliste tegevuse jaoks on hea kasutada geomeetrilise kujundite komplekte. Laps teeb kujunditest mustreid, jätab meelde erinevate kujundite asukohad.

Tutvub nädalapäevade nimetusega ja saab ülevaate nädala olemusest: 7 päeva moodustavad nädala, igal päeval on oma nimi, need on õiges järjekorras. Nädala olemusest tekib arusaam, kui koostada nädala huvitavate sündmuste kalender (ilmastikukalender).

Laps õpib mõisteid eile, täna, homme.

Laps õpib liikuma kindlas suunas juhendite järgi ning muudab liikumissuunda (mine ukseni, pööra paremale). Selleks, et laps saaks täita liiklusreegleid, peab ta hästi teadma vasakut ja paremat poolt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- loendab 12 piires ja teab arvude rida 12ni;
- oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu;
- tunneb numbrimärke;
- paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab;
- võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab;
- järjestab kuni viite eset suurustunnuse järgi;
- leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades;
- mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;
- järjestab esemeid kerge- raske, paks- õhuke, pikk- lühike, jäme- peen järgi;
- koostab mustreid, laob pilte kujunditest;
- rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi;
- kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel (tööpäev, puhkepäev) ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi;
- teab mõisteid eile, täna, homme;
- eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, hiljem- kohe;

- määrab esemete asukohta teiste esemete suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal;
- orienteerub ruumis (õues) juhendi järgi.

6-7aastased

Sisu: Liitmist ja lahutamist õpetades selgitatakse nende tehete olemust: liitmine on esemete hulkade ühendamine (rühma ees on 3 poissi, 1 tüdruk tuleb juurde, nüüd on kokku 4 last $3 + 1 = 4$), lahutamine on hulgast osa eemaldamine.

Käsiraamatus “Laps ja lasteaed” (2005) on mängu ja võtteid selle teema õpetamiseks ning on selgitatud, kus võib kasutada sümboleid (+, -, = jm) ning kus hulkadel baseeruvat terminoloogiat.

Laps eristab kõiki üksikuid suurustunnuseid, tajub suurustunnuse suhtelisust (suurem kui, väiksem kui), mõõdab kaugust ja pikkust kokkulepitud mõõtevahenditega (samm, nöör, tass, purk vmt), tutvub sagedamate mõõtühikutega, teab, kus ja milleks neid kasutatakse igapäevaelus, ning kasutab neid mängutegevustes.

Eristab ruumilisi kujundeid (kera, kuup, risttahukas, püramiid) ja teab õpitud tasandilisi kujundeid (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk). Laps mõistab, et kui kuup paberile panna ja ümber tahu jooned tõmmata jääb paberile ruut, mis ongi kuubi tahuks.

Määrab kellaega täistundides ja koostab oma päevaplaani.

Laps õpib orienteeruma paberil (joonista kolmnurk lehe keskele, ülesse paremasse nurka joonista 2 kuuske jne).

Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja päeva.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- mõtestab arvude rida 12ni;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid tehete märke (+, -, =);
- oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi;
- võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui) ja tunneb võrratusmärke (>, <, =);
- teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid euro ja sent ning kasutab neid mängutegevustes;
- mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga;
- eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid), tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk);
- teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva;
- määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava;
- kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem;
- orienteerub tasapinnal (paberil).

Kunst

Kunstitegevuse peamine ülesanne on reaalse maailma objektide ja nähtuste uurimise (vaatlemise) kaudu viia laps originaalsete kujutiste loomiseni. Fantaasia ja loovuse arengu toetamine. Lapse julgustamine erinevate värvide ja materjalide kasutamisel. Õpetamisel

järgitakse põhimõtteid: jõukohasus, kergemalt raskemale, lähemalt kaugemale. Iseseisvuse ja algatusvõime arengu toetamine põhimõttel: laps on oma töö autor ja ei eksisteeri väljendit „ei oska“, sest kõik oskavad.

2-3aastased

Sisu:

Tutvub erinevate kunsti- ja meisterdamisvahenditega (rasvakriidid, pliiatsid, plastiliin, näpuvärvid, värvid, pintsel). Tutvub eakohaste tövõtetega (voolimine, kleepimine, joonistamine, maalimine, õhukese paberi rebimine ja kortsutamine, hõõrumistehnika). Õpib kahest detailist mustirida koostama (kujudid, värvid, templijäljendid jms). Õpib õiget pliiatsi- ja pintslihoidu. Õpib kääre kasutama.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab erinevaid kunsti- ja meisterdamisvahendeid (rasvakriidid, pliiatsid, plastiliin vm voolimismass, näpuvärvid, värvid, pintsel, käärid);
- oskab kasutada lihtsamaid tövõtteid:
 - joonistamisel (kriiteldamine paberile, lumele, liivale, maapinnale, joonte tõmbamine, ringide joonistamine jms);
 - maalimisel (pintslijäljendite vajutamine, horisontaalsete ja vertikaalsete triipude maalimine, täpist ringi kasvatamine, näpuvärvidega erineva suunaga sirgeid, kaarjaid triipude ja joonte tõmbamine);
 - voolimisel (tükikeste näpistamine, suunamisel voolimismaterjali tükeldamine, vorstikeste rullimine voolimisalusel, muljub ja mudib voolimismaterjali, mängides muudab vabalt voolimismaterjali kuju, vajutab voolimismassi auke jms);
 - kleepimisel (ladumine, liimiga katmine, liimise poolega alusele kleepimine);
 - kääridega lõikamisel (sälgutab paberit);
 - paberi rebimisel (ribade käristamine, tükikeste rebimine);
 - hõõrumisel (hoiab kriiti küljega vastu paberit);
- koostab kahest detailist koosnevat mustrit (nt kaelakee, lillepärg vms);
- hoiab meeldetuletusel paberit kinni ja joonistab ainult selleks ettenähtud kohta;
- paneb oma kriiteldusele nime;
- tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine);
- hoiab pliiatsit kolmikhaardes;

3-4aastased

Sisu:

Õpib vaatlema ja jäljendama. Õpib põhi- ja täiendvärvusi eristama ja nimetama. Õpib eakohaseid tövõtteid ja –vahendeid kasutama ning nende abil lihtsamaid vorme ja esemeid kujutama. Õpib paberit kortsutama, käristama, rebima tükikesi ja kääridega lõikama.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab põhivärvusi (sinine, punane, kollane) ja täiendvärvusi (roheline, oranž, lilla, valge, pruun, must);
- oskab kasutada lihtsamaid töövõtteid joonistamisel (püüab pliiatsiga värvides püsida kontuuri sees), maalimisel (veab pintslit paberil pärikarva,) voolimisel (voolimispulgaga täppide, triipude, aukude vajutamine) ja kleepimisel (liimib kujundi liimise poolega vastu aluspaberit);
- suudab kortsutada paberit;
- oskab kääre kasutada;
- joonistab äratuntavalt elusolevust, maja;
- kaunistab mustriga (täppidega, joontega) ruutu, ringi;
- hoiab pliiatsit kolmikhaardes tegevuse lõpuni;
- vaatleb pilte, näidistõid ja raamatuillustatsioone ning vastab küsimustele;
- näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

4-5aastased

Sisu: Vaatleb ja võrdleb esemeid ja kujundeid värvi ja suuruse järgi. Õpib eristama heledat ja tumedat värvivarjundit. Õpib sobivaid vorme ja värve valides oma tööd looma. Õpib voolimismassi auke õõnestama (pöidlaga, pulgaga, lusikaga vms) ja detaile ühendama. Näitab üles leidlikkust asendustöövahendite kasutamisel. Õpib esmaseid voltimisvõtteid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- vaatleb ja kujutab ümbritsevat, annab selgitusi kujutatud kohta;
- täiendab värvimispilet oma joonistustega ja jutustab (annab selgitusi, vastab küsimustele) nende järgi;
- kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega;
- teab ja kasutab erinevaid värvusi, oskab oma valikuid põhjendada;
- joonistab ja maalib äratuntavalt inimest (erinevad kehaosad), puud, ehitisi, linde, loomi;
- loob soovitud esemeid nii ümar- kui ka piklikke vorme pigistades ja venitades;
- voldib paberi pooleks (raamat), nurgad keskele (ümbrik);
- rebib lihtsaid kujundeid (puule lehed, lumepalle, lille kroonlehed, karvase looma detailid jms);
- koostab detailidest lihtsa kordumisskeemiga mustreid, kaunistab ruumilisi esemeid;
- suudab lõigata paberist ribasid ja lihtsamaid kujundeid.

5-6aastased

Sisu:

Õpib kujutama tegevuses, liikumises ja erinevates poosides sh ka tagantvaates olevaid elusobjekte. Õpib erinevate tehnikatega kujutama loodust ja ilmastikunähtuseid. Emotsioonide kujutamine. Muusika järgi joonistamine ja maalimine. Õpib märkama sõbra töös head ja ilusat ning seda talle ka ütleva. Tutvub rahvuslike muustritega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kujutab äratuntavalt inimesi, loomi, ehitisi, masinaid, loodust;
- segab kokku ja kasutab erinevaid värve;
- väldib töö määrdumist;
- ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt;
- kasutab varemõpitud tehnikaid ja võtteid kombinatsioonis uutega;
- kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale (plastiliin, pabermass, soolataigen, liiv, lumi jms) arvestades nende eripära;
- oskab esmaseid voltimisvõtteid;
- märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata;
- kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma tunnetest lähtuvalt;
- suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.

6-aastased

Sisu:

Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeolelu. Kombineerib erinevaid tehnikaid ja kasutab kunstivahendeid loovalt. Ümbritsevast esemete ja jääkmaterjalide seast kunstitegevusteks sobilike vahendite leidmine ja nende loov kasutamine. Leiab objektile sobiva tausta. Tutvub erinevate kunstiliikide ja –stiilidega. Õpib voltima lihtsamaid esemeid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- värvib kujundeid varieerides käe liikumise suunda;
- kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks;
- jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast;
- oskab ise põhivärve segades täiendvärve saada;
- kombineerib erinevaid vahendeid ja võtteid oma mõtte teostamiseks;
- kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset;
- voldib iseseisvalt lihtsamaid esemeid.

Muusikaõpetus

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2-3 aastased

Laulmine

- Kuulab ja jälgib õpetaja laulu

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Suudab kõndida ja joosta läbisegi
- Oskab paarilisega kõndida ja keerutada

- Sooritab õpetajaga koos lihtsaid liigutusi vastavalt laulu tekstile (nt. käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, lehvitamine, kükitamine, tammumine, keerutamine, hüplemine, põlvepats, käteplaks jms)
- Suudab liikuda erinevate vahenditega nt. rätid, karud jms.

Muusika kuulamine

- Suudab muusikapala lõpuni kuulata

Pillimäng

- Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab)
- Mängib kõristiga kaasmängu õpetaja laulule

3-4 aastased

Laulmine

- Suudab laulu koos alustada ja lõpetada
- Püüab õpetajaga koos kaasa laulda
- Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa)

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Suudab moodustada koos õpetajaga ringi ja ringis kõndida
- Suudab sooritada õpetajaga koos loomade ja lindude matkivaid tegevusi
- Suudab sooritada lihtsamaid tantsuliigutusi (plaks ja pats, sõrmevibutus, keerutus, põlvest vetrumine, poolkük, vaheldumisi kahe jalaga koputamine)
- Suudab reageerida muusika algusele ja lõpule

Muusika kuulamine

- Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt. plaksutab, kõigutab keha)

Pillimäng

- Mängib muusikat kuulates või lauldes kaasa pulssi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, laste tamburiinil või marakal

4-5 aastased

Laulmine

- Laulab rühmaga samas tempos
- Laulab lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Suudab liikuda üksi, paarilisega, läbisegi, ringselt, hanereas
- Tantsib kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt. põlvetõstekõnd, püstiplaks, põlvepats, kand- ja varvassamm, sulghüpped)
- Osaleb laulumängudes

Muusika kuulamine

- Eristab meeleolult kontrastset muusikat
- Suudab kuulnud laulust rääkida
- Tunneb mõisteid kiire, aeglane, vaikne, vali, rõõmus, kurb, kõrge, madal
- Tunneb kuulamise järgi ära mõningaid õpitud laule

Pillimäng

- Mängib muusikat kuulates või lauldes kaasa rütmipillidel (tamburiin, kõlatoru, kastanjett)
- Eristab rütmipille tämbri järgi
- Kasutab kehapilli või rütmipilli liisusalmide saateks

5-6 aastased

Laulmine

- Suudab laulda rütmiliselt täpselt
- Esitab laule rühmaga samas tempos, ansamblitunnetus
- Laulab peast mõningaid õpitud lastelaule
- Suudab laulda regilaulu- eeslaulja ja koor

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Suudab liikuda suunamuutustega, selg ees, spiraalselt jne.
- Suudab leida paarilist kindlal muusikaosal
- Esitab tantse kasutades õpitud tantsuelemente
- Liigub vastavalt muusika iseloomule

Muusika kuulamine

- Tunneb kuulatud loodushääli, olmeääli
- Tunneb mõisteid lõbus, kurb, tugev õrn, vaikne, vali, nukker, pidulik, uljas hoogne, hüplev, naljakas, marsilik
- Eristab erineva karakteriga palu
- Tundes ära õpitud laulu, hakkab kaasa laulma

Pillimäng

- Mängib rütmisaateid lasteriimidele- ja lauludele
- Rütmipillide õige hoid ja mänguvõtted

Kajamängud

- Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille

6-7 aastased

Laulmine

- Suudab laulda vahelduvalt mõttes ja häälega ühesugust tempot hoides.
- Laulab voolava ja pehme häälega eakohaseid lastelaule.
- Laulab õpitud laule peast ja esitab neid rühmas.
- Suudab lauldes vastata meloodilistele kajamängudele

Muusikalis-rütmiline liikumine

- Sooritab tantsusamme ees- ja külgalopp, hüpaksamm, vahetussamm.
- Suudab orienteeruda ruumis- moodustada paare, kolonne ja ringi.
- Esitab õpitud tantse kogu rühmaga.
- Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt.

Muusika kuulamine

- Oskab muusikat iseloomustada mõistete abil- mõtlik, laulev, hoogne, jutustav, elav

- Suudab anda kuulatud palale pealkirja
- Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul)

Pillimäng

- Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel (agoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid kaasmänge.
- Mängib pilliansamblis

Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Liikumisvaldkonna sisu

- liikumisalased üldteadmised;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- rütmika;
- loodusliikumine.

Liikumisvaldkonna korraldus

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, matkamine, ujumine, kelgutamine, pallimängud;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist, positiivsete iseloomuomaduste kujundamist, suunata lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut; Liikuda on mõnus!
- tugevdatakse lapse füüsilist ja vaimset tervist;
- äratatakse huvi aktiivse liikumise, sportimise vastu;
- ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

- arendatakse põhiliikumisi, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmootorikat, liikumistaju kujunemist (keha tunnetamine, ruumis orienteerumine, suuna tajumine, aja tajumine) ja antakse tagasisidet;
- planeeritakse liikumistegevusi päevakavasse (piisavalt liikumist, puhkust, mitmekesisust)
- kasutatakse mitmekesiseid vahendeid, erinevaid meetodeid, võtteid;
- liigutakse lasteaias spordisaalis, õuespordiplatsil, koolistaadionil, laululava ümbrusel. Matkaradadel lasteaias - Kadapik - lasteaias ja lasteaias - Paisjärve kalatrepp - lasteaias .

Arengu hindamine liikumisvaldkonnas

Hinnatakse:

- põhiliikumisi, kordinatsiooni, rühti, tasakaalu;
- 6-7aastastel liigutusvõimeid ja peenmootorikat (Näo- ja sõrmelihaste kontrollimise oskust);
- sotsiaalset arengut;
- sõnalistest seletustest ja korralduste mõistmist.

Arengu hindamine toimub kaks korda aastas (oktoober, aprill), koostöös rühmaõpetajaga. Hinnatakse kolmepalliskaala järgi: 1 – tuleb veel harjutada; 2 – saab hakkama; 3 – oskab hästi.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused liikumisvaldkonnas

Üldteema	Kuni 3aastane	3-4aastane	4-5aastane
Liikumis- teadmised	*sooritab harjutusi aktiivselt *liigub õpetaja juhendamisel aktiivselt	*riietub võimlemis-riietesse *jälgib meeldetuletamisel hügieennõudeid *arvestab liikumisel kaaslast	*teab spordivahendeid ja kasutab neid sobival viisil ja kohas *tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise
Põhi- liikumised	*ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste *liigub trepil vahelduva sammuga *säilitab liikudes tasakaalu tasakaalupingil ja vähendatud pinnal	*teeb koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi *sooritab põhiharjutusi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes	*kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes *sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi *teeb harjutusi väikevahenditega

Liikumismängud	*mängib matkiva sisuga 1-2 reeglina kõnni- ja jooksumänge *mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mänge	*mängib 2-4 reeglina liikumismänge *tunneb liikumisrõõmu pingutades end aktiivses liikumises	*mängib individuaalseid võistlusmänge *osaleb jõukohastes teatevõistlustes *tunnetab nii enda kui ka vastasvõistkonna edu
Spordialad: võimlemine	*sooritab võimlemis- harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega *teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega	*sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni *teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi	*hoiab oma kohta rivistustes: kolonnis, ringis, viirus *teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti *valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes *sooritab painduvust, osavust ja tasakaalu arendavaid harjutusi
Spordialad: kelgutamine, suusatamine	*veab tühja kelku *sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla	*veab kahekesi kelgul kaaslast *kelgutab mäest alla	*kelgutab mäest alla, täites erinevaid ülesandeid *liigub suuskadel vahelduva sammuga
Üldteema	Kuni 3aastane	3-4aastane	4-5aastane
Tants ja rütmika	*kõnnib, jookseb ja hüpleb muusika järgi *sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi	*sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi *plaksutab ja liigub vastavalt rütmile	*jälgendab liikumisega erinevaid rütme *liigub vastavalt muusikale kiirenevalt ja aeglustuvalt *liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt
Vaba aeg ja loodusliikumine	*matkab õpetajaga või vanematega looduses *teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis	*algatab iseseisvalt mängu *tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal	*kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt *sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga

Üldteema	5-6aastased	6-7aastased
Liikunisteadmised	*nimetab erinevaid spordialasid ja tuntumaid spordivõistlusi	*nimetab erinevaid spordialasid ja teab Eesti parimaid sportlasi

	<ul style="list-style-type: none"> *osaleb lasteaia spordipäeval *talub kaotust võistlusmängudes *teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires *mõistab hügieeninõuete olulisust *täidab spordisaalis kehtestatud reegleid *õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu 	<ul style="list-style-type: none"> *keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele *liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest *peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust
Põhi- liikumised	<ul style="list-style-type: none"> *käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses *ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid 	<ul style="list-style-type: none"> *Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised *säilitab paigal olles ja liikumisel tasakaalu *kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt
Liikumis- mängud	<ul style="list-style-type: none"> *mängib kollektiivseid võistlusmänge *käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes *mõistab reeglite täitmise olulisust võistlusmängudes 	<ul style="list-style-type: none"> *võistleb kombineeritud teatevõistlustes *mängib sportlike elementidega mängu – korvpall, jalgpall, ”Pall üle võrgu!” *organiseerib ise liikumismänge *kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest *oskab taluda kaotust ja võidurõõmu
Spordialad: võimlemine	<ul style="list-style-type: none"> *valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu *säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu 	<ul style="list-style-type: none"> *valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval *orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene *sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi *oskab näha ilu enda ja kaaslase liikumistes
Üldteema	5-6aastased	6-7aastased
Spordialad: kelgutamine,	<ul style="list-style-type: none"> *suusatab vahelduv -tõukelise libiseva sammuga 	<ul style="list-style-type: none"> *osaleb kelguvõistlustel kaugusele, täpsusele

suusatamine	*korrastab suusad pärast suusatamist *laskub kelgul mäest lisaülesannetega, pidurdab	*suusatab koordineeritud liikumisega *kasutab suusatamisel paaristõukkelist suusasammu, suusakeppe
Spordialad: ujumine		*mängib veemänge ega karda vett *hingab vette *kasutab ujumisoskuse harjutamiseks abivahendeid *järgib basseini kasutamisel hügieenireegleid *täidab basseini kasutamisel ohutusreegleid
Tants ja rütmika	*kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga	Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslsega *liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aegsele *väljendab liikumise kaudu emotsioone *kasutab liikumisel loovalt vahendeid
Vaba aeg ja loodusliikumine	*suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga *matkab loodus- ja terviserajal	*Mängib lihtsamaid maastiku- ja orienteerumismänge *matkab loodus- ja terviserajal

6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED

Sügisel viiakse läbi tutvumisvestlused uute laste vanematega (vt Arenguvestluste läbiviimise kord) et,

- koguda teavet lapse kohta;
- seada eesmärgid lapse arengu toetamiseks;
- leppida kokku kasvatuspõhimõtetes ning arengu jälgimise ja hindamise meetodites.

Arengu hindamisel kogutakse informatsiooni lapse arengu eri valdkondadest.

Hindamisse kaasatakse võimalikult palju lapsega seotud isikuid (vanem, õpetaja, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, logopeed, tervishoiu spetsialist jt).

Last hinnatakse kui tervikut, see toimub positiivses laadis, on kõigile osapooltele innustav ja toetav, aga nähakse ka arengu neid külgi, mis vajavad toetust ja tugevdamist.

Lapse arengut hinnatakse süsteemselt vt. lapse arengu hindamise ja toetamise alused.

Rühmaõpetajad jälgivad lapse arengut pidevalt ja teevad sellest kokkuvõtte üks kord aastas, kevadel ning lapse arengu kokkuvõttele toetudes viivad läbi arenguvestlused vanematega.

Arenguvestluse eesmärgiks on hästi ettevalmistatud kohtumisel, usalduslikus ja sõbralikus õhkkonnas, arutleda lapse arengu üle, leida lapse jaoks parimad tingimused ja need arengunäitajaid, mida tuleb vanemal ja lasteaiaõpetajal ühiselt toetada. Peetakse oluliseks leida vastused küsimusele, mis on lapsel korras, kuidas me saame lapse tugevusi kasutades toetada lapse jätkuvat arengut.

Alates neljandast eluaastast uuritakse mida laps ise endast arvab.

Iga lapse jaoks koostatakse arengumapp.

Koolivalmiduskaart. Koolieelses rühmas vormistatakse arenguvestluse tulemused koolivalmiduskaardina. Lisa 1

7. ERIVAJADUSTEGA LASTEGA TEHTAV TÖÖ

Arenguliste erivajadustega (AEV) on need lapsed, kes erinevad võimetelt, taustalt ja isiksuseomadustelt oma eakaaslastest sedavõrd, et vajavad arengupotentsiaali realiseerimiseks keskkonna ümberkorraldamist.

Arenguline erivajadus on nii mahajäämus eakohasest tasemest kui ka andekus mingis arenguvaldkonnas.

Lapse arengutase erineb eakohasest tasemest järgmiste puuete esinemise korral:

kõnepuuded;

spetsiifilised arenguhäired;

füüsilised puuded;

vaimne alaareng;

nägemispuuded;

kuulmispuuded;

isiksuse arengu hälbed.

Andekust võib enne kooli eristada järgmistes valdkondades:

vaimsed võimed ja õpistiil;

kõne areng ja suhtlemisoskus;

kehalis- kinesteetilised võimed;

muusikalised võimed;

emotsionaal- käitumuslik valdkond.

Erivajadusega lapse arengu toetamiseks on vajalik tihe koostöö perekonna, lasteasutuse, kohaliku omavalitsuse, meditsiini- ja psühholoogiateenistuse vahel. Võrgustiku koostööetappideks EV lapse:

märkamine

arengutaseme hindamine

nõustamine

sekkumine

Tegevuse planeerimise ja elluviimise põhimõtted:

- sobiva arengutegevuse alustamine niipea, kui lapse erivajadus on märgatud;
- individuaalne lähenemine vastavalt lapse erivajadustele ja keskkonna võimalustele;
- perekonna ja spetsialistide kaasamine, meeskonna- ja võrgustikutöö;
- lapse perekonna nõustamine ja juhendamine tegelemiseks oma lapsega;
- lapse ja perekonna iseseisvuse toetamine nii palju, kui see on võimalik;
- vajadusel seatakse EV lapsele sisse lapse individuaalsuse kaart ja/või individuaalne arenduskava.

Logopeedilise töö korraldus:

- logopeed selgitab koostöös lasteaiaõpetaja ja ülejäänud meeskonnaga septembrikuu jooksul välja erivajadusega lapsed;
- enne lapsevanemate teavitamist lapse abivajadusest, tuleb kokku rühma meeskond. Arutelu teemadeks on:
 - rühma koosseis õppeaastal;
 - laste arenguvaatluste tulemused;

- õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täpsustamine laste arengutasel arvestades;
- lisauuringute vajalikkusest mõnel lapsel;
- individuaalse arenduskava vajalikkus.
- 15.oktoobriks on teavitatud lapsevanemaid lapse vajadusest logopeedilise või eripedagoogilise abi järele;
- laste logopeedi juures käimine fikseeritakse;
- vähemalt kaks korda aastas teeb logopeed kokkuvõtte laste kõne ning üldise (sotsiaalse, kognitiivse) arengu kohta;
- olulistest last puudutavatest muutustest, saavutustest, probleemidest teavitab logopeed kõiki osapooli;
- osapooltele kehtib konfidentsiaalsuse nõue lapse suhtes.

Erivajadusega lapsega tehtava töö meetodid:

- vaatlus, märkamine, lisainformatsiooni kogumine;
- vestlus lapsega;
- käeliste tööde analüüs;
- psüühiliste protsesside analüüs;
- vestlus kolleegide ja lapsevanematega;
- vajadusel kontakteerumine pere- ja eriarstiga;
- sõltuvalt AEV-sega lapse vajadusest, kohandades õppematerjali, kaasata laps rühma igapäevategevustesse.

Töö meetodid lähtuvad konkreetsest erivajadusest. Kõige tähtsam on, et lapsel oleks huvi ülesannet sooritada. Ta peab olema motiveeritud, peavad olema reeglid, kuid vajalik on säilitada teatud vabadus.

Laste arendamisel ei eelistata üht meetodit teisele. Erinevate võtete domineerimine ja kombineerimine sõltub lapse arengutasemest ning esitatud ülesande raskusastmest.

Arendustegevuse seisukohalt on oluline, kuidas viia laps isikliku kogemuseni. Lapse iseseisvus peab suurenema, abivajadus vähenema.

Õpitu tuleb siduda võimalikult paljude näidetega ja kogemustega reaalsest kasvukeskkonnast.

Oluline on lapse ja täiskasvanu koostöö, dialoog.

Lasteaiaõpetaja ja logopeedi tegevus on loomulikuks jätkuks ja täienduseks kodusele arendustegevusele ning valmistab erivajadusega last ette võimetele vastavaks toimetulekuks koolieas ja edaspidi.

Meeskonnatöö põhimõtted

- EV lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimumise eest vastutab lasteasutuse direktor. Rühma meeskonna moodustavad õpetajad, liikumis-

ja muusikaõpetaja, logopeed ja / või eripedagoog, tervishoiutöötaja, õpetajaabi, juhtkonna esindaja ning lapsevanemad.

- arendustegevuse planeerimisel arvestatakse EV lapse arengu ja keskkonna oluliste aspektidega;
- esmane on erivajaduse õigeaegne märkamine ja väljaselgitamine;
- arendustöö planeerimisel on vajalik mitme valdkonna spetsialistide ja lapsevanemate omavaheline koostöö;
- lasteasutuses on meeskonnatöö aluseks ühised väärtushinnangud, vajaduse tunnetamine koostöö järele, initsiatiivi võtmine ja vastutuse jagamine;
- koostöök on vajaliku aja leidmine ning osalejate meeskonna tööalane väljaõpe;
- kõik lapsed peavad saama võimaluse omandada uusi teadmisi ja oskusi. Arvestades laste erivajadusi, antakse neile võimalus tunda end täisväärtuslikena;
- andekale lapsele võimaldatakse enam valikuid, iseseisvust ning vastutust. Toetatakse lapse arengut tema huvidele vastavate tegevuste ja vahenditega;
- AEV lapse hindamine ja arendustegevuse planeerimine toimub nii, et spetsialistid jagavad informatsiooni omavahel ja perekonnale;
- Koostöös toimub hindamine, planeerimine ja teostus, üks meeskonnaliige on koordinaatoriks.
- Meeskonnatöö korraldamise juures on oluline, et säiliks seos eesmärgi (erivajadusega lapse arengu toetamine), abinõude (kuidas seda tehakse) ja tulemuste (kuivõrd olukord paraneb) vahel.

Eesti keele kui teise keele õpe

Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda individuaalne toetamine tegevustes.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Eesti keele kui teise keele õppe sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;

- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, (samateemalistest vestlustest emakeeles kodus vanemaga, vanem on kursis nädala jooksul käsitlevate teemadega);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ette- ja ühiseks lugemiseks;
- pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

8. KOOSTÖÖ

Personali koostöö

Personali koostöö on ülesehitatud põhimõtetele:

- lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö;
- hea mikrokliima ja kogu personali sõbralik ja toetav koostöö on lapsele soodsa arengukeskkonna kujunemise üks esmaseid tingimusi.
- koostöö tugineb vastastikusel lugupidamisel, austusel, viisakusel, mõistmisel, huumorimeelel.

Koostöö eelduseks on:

- valmisolek stressivaba, loova õhustiku tekitamiseks;
- valmisolek nõustada ja abistada loomingulistes, metoodilistes, pedagoogilis-psühholoogilistes küsimustes;
- valmisolek ühisürituste/ loengud, õppused, väljasõidud, peod/ korraldamiseks ja / või osavõtuks;
- valmisolek rühmasiseseks ja üksustevaheliseks tihedaks koostööks.

Koostöö vormid:

infokoosolekud vastavalt vajadusele;

pedagoogide nõukogu vastavalt vajadusele, kuid mitte harvemini, kui 4 korda õppeaasta jooksul;

üldkoosolek vastavalt vajadusele, kuid mitte vähem, kui 1x aastas;
arendusgrupid, ühiselt uute ideede genereerimine;
ühisürituste korraldamine;
koolitustel osalenud töötajad jagavad saadud teadmisi majasiseselt;
kogemuste jagamine õpetajalt õpetajale;
üksteise toetamine ja abistamine, mentorlus;
ühiskoolitused võimalusel koos väljasõiduga kord aastas;
majasisene infostend;
meililist info vahetamiseks;
koduleht jms.

Koostöö vanematega

Eelkooliealise lapse peamine kasvukeskkond on kodu ja lasteaial on siinkohal toetav ja nõustav funktsioon. Kasvatustegevus lasteaias sõltub mõlema poole omavahelisest koostööst. Lasteaia ja vanema koostöö aluseks on partnerlus. Koostöö eesmärk on lapse ettevalmistamine kooliks ja eluks. Üheskoos, üksteise kasvatuspõhimõtetele ja kogemustele toetudes, luuakse lapse arenguks soodne kasvukeskkond lasteaias.

Koostöö vormid:

aktiivsed - vabad vestlused info vahetamiseks; planeeritud arenguvestlused; ühisürituste korraldamine; lastevanemate koosolekud 2x aastas (sügisel, kevadel); lahtiste uste päevad; peod; hoolekogu koosolekud; rahulolu uuring kord aastas, kevadel;

passiivsed - infostendid vanematele; näitused ja väljapanekud laste töödest; kodulehekülg; ankeetküsitlus lapse lasteaeda tulemisel; infovoldik uute laste vanematele; meililist info vahetamiseks;

Koostöö erinevast keele- ja kultuurirühmast vanematega

Lasteaed toetab ja väärtustab kakskeelsuse kujunemist ning oskust suhelda eesti keeles. Parimate tulemuste eelduseks lapse arengus on ühiste eesmärkideni jõudmine ja tihe koostöö lapse pereliikmete ning lasteaia vahel. Vanema ülesanne on toetada eesti keele õpetamist, seda innustades, väärtustades ning positiivset suhtumist kujundades. Koostöö tähendab eesti ja mitte – eesti kultuuri kokkupuutepunktide leidmist, selleks pakuvad võimalusi rahvakultuur, rahvuskombed, muinasjutud, kaunid kunstid.

Vanemad saavad lasteaiast teavet:

- lapse keelelise arengu seaduspärasustest;
- keeleõppe planeeringutest rühmas;
- võimalustest toetada lapse keeleõpinguid koduses kasvukeskkonnas;
- võimalustest tutvustada rühmas oma emakeelt, kultuuri ja rahvakombeid;
- koostöö võimalustest.

Koostöö Kadrina Keskkooliga

Piirkonnas on kaks kooli – Kadrina Keskkool ja Vohnja Lasteaed-alkkool. Kooliga koostöö põhimõtteks on ühtsete arusaamade kujundamine koolivalmidusest, mis on aluseks lapse sujuvale üleminekule kooli.

Koostöö vormid Kadrina Keskkooliga: lasteaiaõpetajate ja algklassiõpetajate infokoosolekud 2 x aastas (talvel ja kevadel); lasteaialaste õppekäigud kooli; ühisürituste korraldamine algklassidega; võimalus kasutada vanemate klasside õpilaste abi ürituste korraldamisel; spordipäevade korraldamine koostöös kooli võimlemisõpetajatega; võimalus kasutada koolile kuuluvaid ruume ja spordiväljakut; ühiskoolitused jms.

Koostöö Kadrina Vallavalitsusega

Valla tasandil toimuv koostöö tugineb organisatsiooni struktuurile.

Koostöö vormid: pidev infovahetus; võimalus osaleda valla poolt pakutavatel koolitustel; saada IT-alast abi; võimalus osaleda ühisprojektides; võimalus kasutada valla transporti; võimalus laenutada ja/või kasutada tehnilisi vahendeid; võimalus taotleda ja saada sotsiaaltoetust puudust kannatavate perede lastele; lasteaialaste õppekäigud vallamajja, tutvumine valla töötajatega; jääkmaterjalidega varustamine laste kunstitegevusteks jms.

Koostöö Kadrina Tervisekeskusega

Infovahetus, nõustamine

Koostöö Kadrina Hambaravi OÜ

Laste hammaste kontroll, nõustamine.

Koostöö teiste sidusgruppidega: Kadrina raamatukogu, Hulja raamatukogu, Kadrina Rahvamaja, Kadrina Sport, Kadrina Huvi- ja Noortekeskus, Kadrina Lastekaitse Ühing, Rakvere Õppenõustamiskeskus.

Koostöö vormid: info vahetus; ruumide kasutamise võimalus; tehniliste vahendite laenutamise võimalus; ühisürituste korraldamine; näituste korraldamine; laste hammaste kontroll, info vahetus, koolitused, nõustamine, ühisprojektide läbiviimine.

9. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Kadrina lasteaia õppekava on dokument, mille alusel toimub õppetegevus ja mida vajadusel analüüsitakse ja täiendatakse.

LISA 1 Koolivalmiduskaart

Koolivalmiduskaart

Nimi

Sünniaeg

Lasteasutus.....

Rühma liik.....

Kodune keel(ed).....

Lasteaia õppetegevustes osalemine:..... õppetegevusega päevadest käis kohal päeva

1. **Üldoskused** (sotsiaalsed ja enesekohased oskused; tunnetus-, õpi- ja mänguoskused)

	Saab hakkama	Vajab harjutamist	Märkused
Huvitub õpitegevustest			
Tööharjumused, teeb oma töö lõpuni			
Tuleb oma tunnetega toime			
Töötab iseseisvalt			
Üleminek ühelt tegevuselt teisele			
Saab töö juhiseist aru			
Erilised huvid, eriandekus			
Mis hirmutab			

2. **Lapse areng õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades** (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, muusika)

	Saab hakkama	Vajab harjutamist	Märkused
Jutustamisoskus			
Saab aru ettelõetud tekstist			
Sõnavara vastab eale			
Tunneb kõiki tähti, on kujunenud hääliku ja tähe vastavus			
Loeb kergemaid 1-2 silbilisi sõnu kokku			
Tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu			
Teab arvude 1-12 järjestust, nimetab arve antud arvust antud arvuni			
Liidab ja lahutab 5 piires			
Teab, mis päev eelneb ja järgneb suvalisele nädalapäevale			
Tunneb kella			

3. Lasteaias rakendatud tugiteenused (täidavad logopeed ja/või tugiõpetaja)

Tugiõpetaja

Logopeed

Psühholoog

Eripedagoog

Liikumine ühest rühmast teise

Koolipikendus

IAK

4. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

Lapse arengu tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitus
Arvamus koolivalmiduse kohta:	

5. Lapsevanema info (lapse tervisest tulenevad vajadused, erihuvid jne.)

--

Kuupäev:

Õpetajad:

Logopeed:

Lapsevanem:

Direktor:

LISA 2 Abimaterjal 2007